

**Πρακτικό 7ης Συνεδρίασης
του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Μακεδονίας**

Σήμερα, την **5η-3-2021**, ημέρα **Παρασκευή** και ώρα **16:00** σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 165, 167 του Ν. 3852/10, της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (τεύχος Α'55/11.03.2020) και ύστερα από τη με Αριθ. Πρωτ. **30102/02-03-2021** έγγραφη πρόσκληση της Προέδρου του Π.Σ., συνήλθε το Περιφερειακό Συμβούλιο Δυτικής Μακεδονίας (με τηλεδιάσκεψη μέσω της υπηρεσίας e:Presence.gov.gr)

Στη συνεδρίαση συμμετείχαν οι :

Α.

Γεώργιος Κασαπίδης, Περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας

Β.

1. Ευφροσύνη Ντιό, Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου
2. Ιωάννης Λιάσης, Αντιπρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου
3. Απόστολος Τζιζιώτης, Γραμματέας του Περιφερειακού Συμβουλίου

Γ.

1. Ιωάννης Γιάτσιος, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε.Γρεβενών
2. Δημήτριος Σαββόπουλος, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Καστοριάς
3. Γρηγόριος Τσιούμαρης, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Κοζάνης
4. Ιωάννης Κιοσές, Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Φλώρινας

Δ.

1. Παναγιώτα Γκατζαβέλη, Αντιπεριφερειάρχης Οικονομικών και Διοίκησης
2. Νικόλαος Λυσσαρίδης, Αντιπεριφερειάρχης Περιφερειακής Ανάπτυξης
3. Καλλιόπη Κυριακίδου, Αντιπεριφερειάρχης Ενέργειας, Υποδομών και Περιβάλλοντος
4. Γεώργιος Βαβλιάρης, Αντιπεριφερειάρχης Επιχειρηματικής Ανάπτυξης
5. Βασίλειος Άμπας, Αντιπεριφερειάρχης Αγροτικής Ανάπτυξης
6. Ηλίας Τοπαλίδης, Αντιπεριφερειάρχης Κοινωνικής Ανάπτυξης και Μέριμνας
7. Όλγα Πουταχίδου, Αντιπεριφερειάρχης Παιδείας και Πολιτισμού
8. Κιάνας Στέργιος, Αντιπεριφερειάρχης Σχεδιασμού Αναπτυξιακής Μετάβασης

Ε. Περιφερειακοί Σύμβουλοι

Συμπολίτευση

1. Μαργαρίτης Γεώργιος

2. Δαδαμόγια Αικατερίνη
3. Μακρυγιάννης Μενέλαος
4. Βόσδου Σωτήριος
5. Κοζατσάνη Δέσποινα
6. Μάνος Θωμάς
7. Φωλίνας Αθανάσιος
8. Χατζηζήσης Λάμπρος

Αντιπολίτευση

α) Αντιπολίτευση μείζων

1. Καρυπίδης Θεόδωρος
2. Καρυπίδου – Κηπουρίδου Μαρία
3. Λαζαρίδης Παύλος
4. Κάτανας Ηλίας
5. Γιαννακίδης Σταύρος
6. Κωτακίδης Γιώργος
7. Κώπτας Παναγιώτης
8. Μαρκόπουλος Ναούμ
9. Δασκαλόπουλος Αντώνιος

β) Αντιπολίτευση Ελάσσων

1. Ζεμπιλιάδου Γεωργία
2. Χριστοφορίδης Γεώργιος
3. Στρατάκης Ιωάννης
4. Γιαννόπουλος Γρηγόριος

γ) Αντιπολίτευση Ελάσσων

1. Καραντζίδης Βασίλειος

δ) Αντιπολίτευση Ελάσσων

1. Σαββουλίδης Χρήστος

ε) Αντιπολίτευση Ελάσσων

1. Πράσσοι Στέφανος

Δεν παραβρέθηκαν οι:

1. Μπουμπόναρη Νικολέτα

2. Τσάκωνας Αντώνιος

ΣΤ. Για τη Γραμματειακή υποστήριξη παραβρέθηκαν οι υπάλληλοι της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, κ. Μπασδέκη Ελευθερία, κ. Καλημέρη Ευαγγελία, κ. Καραθανάσης Δημήτριος και ο κ. Κουρκούτας Γεώργιος.

Μετά τη διαπίστωση της απαρτίας η Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου κήρυξε την έναρξη της συνεδρίασης.

Θέμα 5ο : Ημερήσιας Διάταξης

Λήψη απόφασης επί του σχεδίου υπομνήματος σχετικά με την ανάγκη ενημέρωσης του Σχεδίου Υπουργικής Απόφασης (ΥΑ) για την «Έγκριση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού»

Η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στην Αντιπεριφερειάρχη Ενέργειας, Υποδομών και Περιβάλλοντος κ. Καλλιόπη Κυριακίδου η οποία είπε τα εξής:

Έχοντας υπόψη:

1. Το ισχύον σήμερα Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 26295/2003 (ΦΕΚ Β' 1472/09.10.2003) υπουργική απόφαση.
2. την Α.Π. Γ.Γ. 276/1.2.2012 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος με την οποία ανατέθηκε η εκπόνηση της μελέτης «Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας»
3. την Α.Π. 221/15 απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου με την οποία γνωμοδότησε ομόφωνα θετικά επί του έργου «Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας».
4. την Α.Π: 39967/11.08.2016 Απόφαση της Γενικής Γραμματέως Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού περιβάλλοντος για την οριστική παραλαβή της μελέτης «Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας»
5. Το σχέδιο της Υ.Α. όπως αυτό προέκυψε από τη μελέτη «Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας»
6. Το γεγονός ότι τον Οκτώβριο του 2018 έχουν ξεκινήσει να εγκρίνονται στη Χώρα οι αναθεωρήσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων

7. Το γεγονός ότι στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε προκύπτει νέο αναπτυξιακό τοπίο με έντονες αλλαγές για τη Δυτική Μακεδονία, ειδικά μέσα από το πρίσμα της απολιγνιτοποίησης.
8. Τη συνεννόηση με το ΥΠΕΝ για κατάθεση υπομνήματος για την ενημέρωση του σχεδίου της Υ.Α. με τίτλο «Έγκριση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού»
9. Την Α.Π. 187735/29-12-2020 απόφαση Περιφερειάρχη περί ορισμού ομάδας εργασίας για το ΠΠΧΣΑΑ.
10. Τη σύμβαση παροχής υπηρεσίας με την εταιρεία Τεχνικών Συμβούλων με διακριτικό τίτλο Consortis .
11. Το συνολικό διάλογο με φορείς της Δυτικής Μακεδονίας

Σας διαβιβάζουμε το τελικό σχέδιο κειμένου Υπομνήματος με το παράρτημά του, όπως αυτό συντάχθηκε από τους Τεχνικούς Συμβούλους της εταιρείας Consortis, και ελέγχθηκε από την αρμόδια ομάδα εργασίας.

Σημειώνεται ότι το κείμενο προέκυψε ύστερα από έναν εντατικό και εξαντλητικό συνολικό διάλογο με φορείς της Περιφέρειας.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τα παρακάτω:

Δευτέρα 4/1/2021 Σύσκεψη συντονισμού ομάδας εργασίας.

Τρίτη 5/1/2021 αποστολή από το Γραφείο Περιφερειάρχη το Α.Π. 1125/5-1-2021 έγγραφο, με το οποίο ενημερώνονται τα μέλη του Π.Σ. και φορείς της Περιφέρειας και ζητείται η κατάθεση τυχόν απόψεων και προτάσεων επί του σχεδίου Υ.Α..

Παρασκευή 8/1/2021 Σύσκεψη ομάδας εργασίας με ΠΕΔ.

Παρασκευή 15/1/2021 Σύσκεψη ομάδας εργασίας με τους βουλευτές της Περιφέρειας.

Τετάρτη 27/1/2021 Συνεδρίαση Επιτροπής Διαβούλευσης για τη διατύπωση Γνώμης για το ΠΠΧΣΑΑ ΠΔΜ.

Παρασκευή 5/2/2021 Σύσκεψη με τον Πρύτανη ΠΔΜ.

Στην όλη διαδικασία έγιναν και πολλές μεμονωμένες συναντήσεις ανά θεματική ενότητα, αλλά και απαντήσαμε με παρουσία σε Δημοτικά Συμβούλια για την ενημέρωση και διευκόλυνση των φορέων, όπου μας ζητήθηκε.

Η ανταπόκριση των φορέων ήταν μεγάλη, όπως διαπιστώνετε και στο παράρτημα όπου επισυνάπτονται οι απεσταλμένες στην ομάδα επισημάνσεις και προτάσεις αυτών. Όλο το υλικό επεξεργάστηκε στο σύνολό του από τους Τεχνικούς Συμβούλους.

Την Πέμπτη 18/2/2021 συνεδρίασε η ομάδα εργασίας και κατέληξε στο επισυναπτόμενο σχέδιο υπομνήματος, το οποίο κατατίθεται στο Περιφερειακό Συμβούλιο προς συζήτηση και λήψη απόφασης.

Εισηγούμαστε την έγκριση του επισυναπτόμενου υπομνήματος, με σκοπό αυτό να κατατεθεί στο ΥΠΕΝ.

Στη συνέχεια το λόγο πήραν οι επικεφαλής της αντιπολίτευσης και εξέφρασαν τις δικές τους απόψεις όπως αυτές έχουν καταγραφεί στα απομαγνητοφωνημένα πρακτικά.

Τέλος και ύστερα από διαλογική συζήτηση το Περιφερειακό Συμβούλιο

Α π ο φ ά σ ι σ ε κατά πλειοψηφία

την έγκριση του επισυναπτόμενου υπομνήματος, με σκοπό αυτό να κατατεθεί στο ΥΠΕΝ.

Κατά της ανωτέρω απόφασης ψήφισαν οι Περιφερειακοί Σύμβουλοι της παράταξης «Ανατροπή Δημιουργία» κ.κ..Θ.Καρυπίδης, Μ.Καρυπίδου – Κηπουρίδου, Π.Λαζαρίδης, Η.Κάτανας, Σ.Γιαννακίδης, Ι.Λιάσης, Γ.Κωτακίδης, Π.Κώπτας, Ν.Μαρκόπουλος, Α.Δασκαλόπουλος, οι Περιφερειακοί Σύμβουλοι της παράταξης «ΕΛΠΙΔΑ» κ.κ. Γ.Ζεμπιλιάδου, Γ.Γιαννόπουλος, Γ.Στρατάκης, Α.Τζιώτζης, Γ.Χριστοφορίδης ο Περιφερειακός Σύμβουλος της παράταξης «Λαϊκή Συσπείρωση για τη Δυτική Μακεδονία» κ. Β. Καραντζίδης και ο Περιφερειακός Σύμβουλος της παράταξης «Αριστερή Συμπόρευση για τη Δυτική Μακεδονία» κ. Σ.Πράσσο

Δε συμμετείχε στη συζήτηση του παραπάνω θέματος ο Περιφερειακός Σύμβουλος της παράταξης «Ελληνική Αυγή» κ.Χ. Σαββουλίδης

Η απόφαση αυτή πήρε α/α 74/21

Ο Γραμματέας του Π.Σ.

Η Πρόεδρος του Π.Σ.

Απόστολος Τζιώτζης

Ευφροσύνη Ντιό

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

σχετικά με την ανάγκη ενημέρωσης του Σχεδίου Υπουργικής Απόφασης (ΥΑ) για την «Έγκριση Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού»

1. Εισαγωγή – Σκοπός του υπομνήματος

Το ισχύον σήμερα Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. 26295/2003 (ΦΕΚ Β' 1472/09.10.2003) υπουργική απόφαση. Το 2012, με την Α.Π. Γ.Γ. 276/1.2.2012 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος ανατέθηκε η εκπόνηση της μελέτης «Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας», η οποία εκπονήθηκε με βάση την Υ.Α. 10106/2011 «Έγκριση προδιαγραφών για τη σύνταξη των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (προδιαγραφές αξιολόγησης –αναθεώρησης– εξειδίκευσης Περιφερειακών Πλαισίων», ΦΕΚ ΑΑΠ 45/2011). Η μελέτη εκπονήθηκε στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013 με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η διαδικασία διαβούλευσης της οικείας Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) πραγματοποιήθηκε το 2015 (αρ.πρωτ.οικ.26890/18-6-2015 και οικ. 26895/18-6-2015 έγγραφα της Διεύθυνσης Χωροταξικού Σχεδιασμού). Η οριστική παραλαβή της μελέτης έγινε τον Αύγουστο του 2016 (Α.Π.: 39967/11.08.2016 Απόφαση της Γενικής Γραμματέως Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού περιβάλλοντος) και η ΣΜΠΕ εγκρίθηκε τον Νοέμβριο του 2016 (Α.Π.: 54197/10.11.2016 εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Τέλος, τον Δεκέμβριο του 2016 η Δ/ση Χωροταξίας του ΥΠΕΝ, με την με αρ. πρωτ. 58771/09.12.2016, εισηγήθηκε την αναθεώρηση – εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Από τον Οκτώβριο του 2018 έχουν ξεκινήσει να εγκρίνονται στη Χώρα οι αναθεωρήσεις των Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων. Σε αυτό το πλαίσιο, δρομολογείται και η έγκριση της αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Δυτικής Μακεδονίας το επόμενο διάστημα.

Σκοπός του ως άνω αναθεωρημένου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην οικεία μελέτη (βλ. Εισηγητική Έκθεση – Σχέδιο Υπουργικής Απόφασης, Φάση Β' – Στάδιο Β2, Δεκέμβριος 2015), «είναι η διαμόρφωση ενός πλαισίου ρύθμισης και εξισορρόπησης των αποφάσεων και των πολιτικών που επηρεάζουν τον χώρο της Δυτικής Μακεδονίας και η ανακατεύθυνση της δημόσιας παρέμβασης, με τη μορφή ενισχύσεων, επενδύσεων και ρυθμίσεων, στο γενικό στόχο της ανθεκτικότητας, της προσαρμοστικότητας και εν τέλει της βιώσιμης ανάπτυξης της Περιφέρειας».

Παρότι τόσο η μελέτη όσο και το προκύπτον εξ αυτής Σχέδιο ΥΑ χαρακτηρίζεται από μία πληρότητα ανάλυσης των δεδομένων που ίσχυαν στην Περιφέρεια την εποχή σύνταξής τους και από μία σαφήνεια σε ότι αφορά τις στοχεύσεις και κατευθύνσεις για τη μελλοντική οργάνωση και ανάπτυξη, λόγω της παρέλευσης 5 περίπου ετών από την ολοκλήρωσή της, δεν είναι δυνατόν να ενσωματώνουν και επομένως δεν αποτυπώνουν τις νέες συνθήκες και αναπτυξιακές προοπτικές που σχεδιάζονται με εντατικούς ρυθμούς για τα επόμενα χρόνια στην περιοχή, λόγω ιδίως της μετάβασης στην εποχή της απολιγνιτοποίησης.

Ως εκ τούτου, το παρόν υπόμνημα αποτελεί μία καταγραφή θέσεων και απόψεων της περιφερειακής αρχής επί των ανωτέρω, που έχει ως σκοπό να εντοπίσει τα βασικά σημεία του Σχεδίου ΥΑ που χρήζουν «ενημέρωσης», καθώς δεν συνάδουν με το νέο τοπίο που διαμορφώνεται τα τελευταία χρόνια αλλά και θα συνεχίσει να διαμορφώνεται στην Περιφέρειά μας, και να εντοπίσει αλλαγές που απαιτούνται ώστε να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις, στο επίπεδο του χωροταξικού σχεδιασμού, για το πέρασμα στη δίκαιη και αναπτυξιακή μετάβαση.

Αν και είναι προφανώς γνωστό, και αναγνωρίζεται, ότι η διαδικασία διαβούλευσης επί της μελέτης «Αξιολόγησης, αναθεώρησης και εξειδίκευσης Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας» - ΣΜΠΕ έχει ολοκληρωθεί και δεν προβλέπεται κάποια επιπρόσθετη επίσημη διαδικασία, η περιφερειακή αρχή επέλεξε να εμπλέξει την τοπική αυτοδιοίκηση και άλλους σχετιζόμενους φορείς σε μια διαδικασία «άτυπης» διαβούλευσης (εφεξής «δημόσιος διάλογος»), ώστε οι προτάσεις «ενημέρωσης» του Σχεδίου ΥΑ να τυγχάνουν κατά το δυνατό της αποδοχής των τοπικών αρχών και της τοπικής κοινωνίας. Σημειώνεται ότι υπήρξε σημαντικότερη ανταπόκριση στο κάλεσμα της περιφερειακής αρχής και ουσιαστική συμβολή στη διαμόρφωση των απόψεων που εκτίθενται στο παρόν (βλ. Παραρτήματα).

Εν κατακλείδι, το παρόν υπόμνημα σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί «μελέτη» ή «επικαιροποίηση» οποιασδήποτε «μελέτης», αλλά μία καταγραφή και σύνθεση θέσεων, απόψεων και στρατηγικών, με σκοπό την υποβοήθηση της έγκρισης του αναθεωρημένου περιφερειακού πλαισίου προς την κατεύθυνση ενίσχυσης του βαθμού μελλοντικής εφαρμοσιμότητάς του σε συνδυασμό με τις νέες ανάγκες και προγραμματισμούς.

2. Το γενικό πλαίσιο της παρούσας παρέμβασης

Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο την απόσυρση όλων των λιγνιτικών εργοστασίων έως το 2028, με την πλειονότητα των μονάδων να αποσύρεται έως το 2023 (Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα - ΕΣΕΚ). Ο στόχος αυτός σηματοδοτεί την επισημοποίηση της μετάβασης της Ελλάδας σε ένα διαφοροποιημένο μίγμα ηλεκτρικής παραγωγής που δεν θα βασίζεται στον λιγνίτη. Άλλωστε, η διαδικασία της απολιγνιτοποίησης έχει εκκινήσει ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 2010 με τη σταδιακή συρρίκνωση της λιγνιτικής δραστηριότητας. Ο στόχος της απολιγνιτοποίησης εξυπηρετεί προτεραιότητες που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος και της δημόσιας

υγείας, την προώθηση ανταγωνιστικών μεθόδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και τη διαφοροποίηση του παραγωγικού μοντέλου των λιγνιτικών περιοχών. Σε όλη τη διάρκεια της προσπάθειας απολιγνιτοποίησης, κεντρική προτεραιότητα αποτελεί η εξασφάλιση μιας δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών της Δ. Μακεδονίας (όπ. ανάφ. στο Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης λιγνιτικών περιοχών – ΣΔΑΜ).

Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, εκτιμούμε ότι το νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο θα πρέπει να στηρίζεται (νέες στρατηγικές):

- στη διατήρηση της ενεργειακής της ταυτότητας μέσω της μετεξέλιξής της από ενεργειακό κέντρο με βάση το λιγνίτη, σε κέντρο ενεργειακών εξελίξεων σε επίπεδο επιστημονικό, τεχνικό και θεσμικό, και της προώθησης σύγχρονων, πράσινων ενεργειακών και περιβαλλοντικών τεχνολογιών
- στη βιομηχανία, τη βιοτεχνία και το εμπόριο με την ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών και τεχνολογιών που θα δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για την οργανωμένη ανάπτυξη (ΒΙ.ΠΕ., Τ.Π., ΒΙΟ.ΠΑ., Εμπορευματικό κέντρο κ.α.)
- στη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δασοκομία και όλες τις παραγωγικές δραστηριότητες σε καθιερωμένη μορφή (αγροδιατροφή), αποκαθιστώντας και αναπτύσσοντας τις αναγκαίες υποδομές υποστήριξης (φράγματα, αρδευτικά, αναδασμοί, ερευνητικοί σταθμοί)
- στην ολοκληρωμένη τουριστική ανάπτυξη για την ανάδειξη, προβολή και αξιοποίηση όλων των μορφών τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην Περιφέρεια (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, πολιτισμικός, θρησκευτικός, ιστορικός, ιαματικός, βιομηχανικός, συνεδριακός τουρισμός κ.α.)
- στην ανάπτυξη της έρευνας, της γνώσης και της καινοτομίας με άξονες το Πανεπιστήμιο και το ΕΚΕΤΑ - στήριξη ερευνητικών πρωτοβουλιών για παραγωγή γνώσης και μετατροπή της σε καινοτομία που θα ενισχύει την επιχειρηματικότητα
- στον ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα με ενδυνάμωση των δομών και μονάδων υγείας σε όλες τις Π.Ε., με ειδική μέριμνα στις ευπαθείς ομάδες πολιτών και με διασφάλιση της πλήρους προσβασιμότητας σε άτομα με αναπηρία και μειωμένη κινητικότητα
- στην αναβάθμιση και πλήρη κάλυψη των οικισμών της με ψηφιακές υποδομές υψηλών ταχυτήτων και ποιότητας, ώστε να δημιουργηθεί ευνοϊκό περιβάλλον εργασίας και παροχής υπηρεσιών για όλες τις δραστηριότητες της κοινωνίας και να καταλάβει η Δυτική Μακεδονία εξέχουσα θέση στον «ψηφιακό χάρτη» της Χώρας
- στη δημιουργία ενός πλέγματος συνδυασμένων μεταφορών (οδικών, σιδηροδρομικών και εναέριων), που θα καταστήσει τη Δυτική Μακεδονία τον σημαντικότερο στη Χώρα περιφερειακό κόμβο μεταφορών και διακίνησης πολιτών και εμπορευμάτων, κατά κύριο λόγο για τα Δυτικά Βαλκάνια, αλλά και για τη Δυτική Ευρώπη.

- στην εξωστρέφεια και την ανάδειξη του διασυνοριακού της χαρακτήρα (βλ. και Παράρτημα Α).

Τα παραπάνω κρίνουμε αναγκαίο τόσο να ενσωματωθούν αυτοτελώς (βλ. επόμενη ενότητα) όσο και να εμπεριέχονται σε επιμέρους κεφάλαια / άρθρα της ΥΑ που θα εγκριθεί, ανάλογα με το ειδικότερο αντικείμενό τους. Εκτιμούμε ότι δεν μπορεί να αναφέρεται ως κυρίαρχος κλάδος ο λιγνίτης και ότι οι βασικοί αναπτυξιακοί στόχοι και σταθερές θα πρέπει να αναθεωρηθούν ώστε να λαμβάνουν υπόψη το ΕΣΕΚ, το ΣΔΑΜ και άλλες στρατηγικές και προτεραιότητες, εθνικού και περιφερειακού επιπέδου.

Πέραν των παραπάνω, από την εποχή σύνταξης της μελέτης αξιολόγησης, αναθεώρησης κλπ. έχουν υπάρξει σοβαρότατες εξελίξεις αλλά και νέοι προγραμματισμοί στον τομέα των μεταφορικών και λοιπών μεγάλων υποδομών.

Η ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού και του κάθετου άξονα προς Αλβανία (και στο επόμενο διάστημα η ολοκλήρωση του κάθετου προς την Βόρεια Μακεδονία) αλλά και της Ιόνιας οδού (σύντομα και της Ε65) καθώς και νέων έργων όπως η σήραγγα της Κλεισούρας για τη σύνδεση των ανωτέρω κάθετων αξόνων, θα επιφέρουν άρση της γεωγραφικής απομόνωσης της Περιφέρειας και θα οδηγήσουν σε ιδιαίτερη βελτίωση της περιφερειακής προσβασιμότητας. Η ένταξη στο Διευρωπαϊκό Δίκτυο μεταφορών θα έχει ως αποτέλεσμα ευκαιρίες ανάπτυξης που πρέπει να ενσωματωθούν στο Περιφερειακό Πλαίσιο. Οι νέες προοπτικές για την Περιφέρεια ως αποτέλεσμα των έργων στο οδικό μεταφορικό δίκτυο θα ενισχυθούν από τις προβλέψεις που αφορούν το σιδηροδρομικό δίκτυο αλλά και τον τομέα των αερομεταφορών. Επιπλέον, οι νέοι σχεδιασμοί ενδυναμώνουν τον ρόλο της Περιφέρειας ως πύλη εισόδου προς τη Χώρα από τα Βαλκάνια και τις προϋποθέσεις να καταστεί κόμβος μεταφορών και διακίνησης πολιτών, αγαθών και τεχνογνωσίας. Συνεπώς, η ολοκλήρωση του συστήματος Εγνατία Οδός – κάθετοι άξονες, η αναβάθμιση των αεροδρομίων και η ανάπτυξη του σιδηροδρομικού δικτύου (ενδεικτικά αναφέρεται ότι υπάρχει πρόβλεψη και για τη σιδηροδρομική σύνδεση Κοζάνης – Αλβανικά σύνορα μέσω Σιάτιστας και Καστοριάς), στα πλαίσια δημιουργίας ενός πλέγματος συνδυασμένων μεταφορών, είναι τα καθοριστικά στοιχεία για την αξιοποίηση αυτού του ρόλου.

Ως βασικοί στρατηγικοί άξονες ανάπτυξης στον τομέα των μεταφορών σύμφωνα με τον στρατηγικό σχεδιασμό της Περιφέρειας όπως υποβλήθηκε στο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών (βλ. Παράρτημα Α) είναι:

- Η ολοκλήρωση των κάθετων αξόνων της Εγνατίας Οδού για την περαιτέρω αύξηση της προσπελασιμότητας από και προς την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και τη βελτίωση της σύνδεσης της με τα Εθνικά και Διεθνή εμπορικά κέντρα.
- Η διασύνδεση των αστικών κέντρων και περιοχών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος της Περιφέρειας με τους κάθετους άξονες και την Εγνατία οδό.
- Η βελτίωση της οδικής εξυπηρέτησης δυσπρόσιτων τουριστικών περιοχών και περιοχών ιδιαίτερου οικονομικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας.
- Η βελτίωση της οδικής εξυπηρέτησης για την στήριξη της επιχειρηματικότητας.

- Η βελτίωση του επιπέδου της οδικής ασφάλειας στο οδικό δίκτυο της Περιφέρειας
- Η προώθηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την εξοικονόμηση ενέργειας στο οδικό δίκτυο
- Η βελτίωση- επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου της Περιφέρειας, μεγάλο τμήμα του οποίου αποτελεί μέρος του ΔΕΔ-Μ
- Η κατασκευή εμπορευματικών σταθμών με εξωστρεφή προσανατολισμό (Κοζάνη, Καστοριά, Φλώρινα).
- Η αναβάθμιση του διεθνούς αεροδρομίου Καστοριάς, με την υλοποίηση των απαραίτητων έργων υποδομής, ώστε να αποτελέσει κομβικό σημείο των εθνικών και ευρωπαϊκών αερομεταφορών στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων και ο εκσυγχρονισμός του αεροδρομίου Κοζάνης ώστε εκτός από την εξυπηρέτηση των αερομεταφορών να καταστεί πρότυπο κέντρο εκπαίδευσης κυβερνητών αεροσκαφών και άλλων συναφών με τις αερομεταφορές επαγγελματιών.
- Η κατασκευή υδατοδρομίων σε λίμνες της Περιφέρειας.

Επιπλέον από τον δημόσιο διάλογο προκύπτει η ανάγκη βελτίωσης της σύνδεσης όμορων Περιφερειακών Ενοτήτων και απομακρυσμένων περιοχών εντός των Π.Ε. της Περιφέρειας (βλ Παράρτημα Β).

Τα ανωτέρω έργα μετατρέπουν τη Δυτική Μακεδονία (την πλέον απομονωμένη Περιφέρεια στη χώρα μέχρι πριν λίγα χρόνια και την μοναδική χωρίς θάλασσα) σε ένα στρατηγικής σημασίας περιφερειακό οδικό κόμβο με όλα τα πλεονεκτήματα που θα προκύψουν (διαμετακομιστικό εμπόριο, LOGISTICS κ.λπ.) σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Νοτιοδυτικής Βαλκανικής.

Στον τομέα του φυσικού αερίου, προκύπτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα από τον ολοκληρωμένο πλέον Διαδριατικό Αγωγό (Trans Adriatic Pipeline-TAP), που θα μεταφέρει φυσικό αέριο στη Νότια Ιταλία μέσω Ελλάδας και Αλβανίας διασχίζοντας την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όπου και είναι σκόπιμη η εγκατάσταση παροχής λόγω και του ενεργειακού ρόλου που στοχεύει η Περιφέρεια σε εθνικό επίπεδο. Οι προβλέψεις που αφορούν στο δίκτυο φυσικού αερίου και την επέκτασή του μέσω νέου κλάδου αγωγού και τα προγραμματιζόμενα έργα συνδέσεων θα συνδράμουν στην κάλυψη αναγκών της Δυτικής Μακεδονίας. Το φυσικό αέριο, ως μεταβατικό καύσιμο, σε μεγάλο βαθμό θα καλύψει το κενό που θα δημιουργηθεί από την κατάργηση της εκμετάλλευσης του λιγνίτη. Η διασφάλιση της λειτουργίας των τηλεθερμάνσεων στη Δυτική Μακεδονία και μετά την παύση λειτουργίας των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων της περιοχής είναι ένα κεντρικό στοιχείο για τον περιφερειακό χωροταξικό σχεδιασμό.

Σε σχέση με τον γουνοποιητικό κλάδο, είναι γνωστή η πτωτική πορεία του τομέα και κατά συνέπεια προκύπτει έντονα η αναγκαιότητα να διατυπωθούν πιο εξειδικευμένες στρατηγικές για την στήριξή του, δεδομένου του σημαντικού και διαχρονικού του ρόλου στην τοπική οικονομία. Οι Δήμοι που σχετίζονται με τον συγκεκριμένο τομέα, στα πλαίσια

του διαλόγου που διεξήχθη το τελευταίο διάστημα, εξέφρασαν την άποψη να συμπεριληφθεί στην ΥΑ αυτή η τόσο σημαντική αλλαγή στο παραγωγικό μοντέλο των περιοχών τους και να περιγραφεί η στροφή, σε κάποιες περιπτώσεις, προς διαφορετικές προοπτικές ανάπτυξης, όπως η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, η εξέλιξη του πρωτογενούς τομέα, καθώς και τα αναγκαία μέτρα.

Σε σχέση με την παραγωγή ενέργειας μέσω ΑΠΕ, στο πλαίσιο της διαδικασίας απολιγνιτοποίησης, οποιαδήποτε προοπτική δίκαιης και αναπτυξιακής μετάβασης δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει ως βασικό συστατικό τη διαφοροποίηση του μίγματος παραγωγής ενέργειας με έμφαση σε ΑΠΕ. Η Περιφέρεια έχει ως στόχο να παραμείνει στο επίκεντρο των ενεργειακών εξελίξεων στη Χώρα και στη μετά λιγνίτη εποχή με επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια των ΑΠΕ, και όπως επισημαίνεται και σε πρόσφατη Απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Δυτικής Μακεδονίας (από 27-1-2021, βλ. Παράρτημα Α), “αυτό δεν αφορά μόνο την παραγωγή και την μεταφορά της ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά κυρίως τις επενδύσεις στην έρευνα, την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες που θα αναπτυχθούν στην πορεία προς το τεράστιο ενεργειακό άλμα για μια Πράσινη Ευρώπη, όπως ήδη εξελίσσεται”. Απαιτείται η διαμόρφωση ενός οργανωμένου / ολοκληρωμένου σχεδίου, ώστε να επιτυγχάνεται αφενός συνέργεια μεταξύ των επενδύσεων σε όλους τους παραγωγικούς τομείς και όχι μεμονωμένα, ώστε να αποφευχθεί η δημιουργία μιας νέας μορφής «μονοκαλλιέργειας» που δεν θα διαθέτει στοιχεία «ανθεκτικότητας», και αφετέρου η διασφάλιση της φέρουσας ικανότητας των φυσικών πόρων και των οικοσυστημάτων. Θέτουμε υπόψη σας ότι, σύμφωνα και με την αναφερόμενη παραπάνω απόφαση, η Περιφέρεια διεκδικεί την αναστολή όλων των διαδικασιών αδειοδότησης και υλοποίησης υποδομών μέχρι:

1. Την ολοκλήρωση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Δυτικής Μακεδονίας
2. Την ολοκλήρωση του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.
3. Τη θεσμοθέτηση του αποφασιστικού ρόλου του Περιφερειακού και Δημοτικών Συμβουλίων σχετικά με τις εγκαταστάσεις Α.Π.Ε. στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας
4. Τη θεσμοθέτηση αλλαγών και ισχυρών ανταποδοτικών, ώστε η ανάπτυξη των επενδύσεων Α.Π.Ε. στη Δυτική Μακεδονία να συμβάλλει καθοριστικά στο πρασίνισμα της Περιφέρειας και της οικονομίας της, με όρους δημιουργίας θέσεων εργασίας, εισοδήματος και αξιών περιβάλλοντος.
5. Την εξασφάλιση της προτεραιότητας και ενίσχυσης των επενδύσεων ΑΠΕ από τοπικούς επενδυτές.

Στο υπόλοιπο σώμα του παρόντος Υπομνήματος προχωρούμε σε ορισμένες ειδικότερες προτάσεις ενημέρωσης / αναμόρφωσης που κρίνουμε αναγκαίες, ανά επηρεαζόμενο άρθρο του Σχεδίου ΥΑ.

3. Ειδικότερες προτάσεις ενημέρωσης / αναμόρφωσης σε επιμέρους άρθρα του Σχεδίου ΥΑ

Εισαγωγικές ενότητες – Ι. έως ΙΙΙ.

Ενότητες Ι.-ΙΙ.

Θεωρούμε σημαντικό να ληφθούν υπόψη ορισμένα θεσμικά κείμενα και κείμενα στρατηγικής που εγκρίθηκαν μετά την ολοκλήρωση της μελέτης αναθεώρησης, εξειδίκευσης κλπ., όπως είναι ιδίως:

- Ο Ν. 4759/2020 (ΦΕΚ Α' 245)
- Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών της Ελλάδος
- Η 2^η εγκύκλιος για την προετοιμασία του σχεδιασμού των Προγραμμάτων 2021-2027
- Το Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
- Το Εθνικό και το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων.
- Η Εθνική και Περιφερειακή Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.
- Το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ).
- Οι προς κύρωση δασικοί χάρτες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας (*σημείωση: εκτιμάται ότι θα κυρωθούν προς τα τέλη Μαΐου 2021*)
- Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας
- Ο Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ Α' 92/2020)
- Ο Ν. 4608/2019 (ΦΕΚ Α' 66/2019)
- Ο Ν. 4635/2019 (ΦΕΚ Α' 167/2019)
- Ο Ν. 4555/2018 (ΦΕΚ Α' 133/2018)

Συνολικά, τα Κεφάλαια Ι και ΙΙ χρήζουν ενημέρωσης / επικαιροποίησης προκειμένου να εναρμονιστούν με τις νέες Ευρωπαϊκές, Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές και Σχέδια Δράσης της περιόδου 2021-2027 (ενδεικτικά και πέραν των όσων ήδη αναφέρονται παραπάνω: Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027, Πράσινη Συμφωνία (Green Deal), Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, Σχέδιο Δράσης της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την Βιοποικιλότητα, Σχέδιο Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, κ.α.)

Σημειώνουμε στο σημείο αυτό και τα Εδαφικά Σχέδιο Δίκαιης Μετάβασης (ΕΣΔΙΜ) για την Δυτική Μακεδονία, για το οποίο επί του παρόντος εξελίσσεται διαδικασία διαβούλευσης που θα ολοκληρωθεί στις 19.03.2021. Τα ΕΣΔΙΜ θα προσδιορίσουν τα εδάφη που θα πρέπει να λάβουν στήριξη καθώς και τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, και θα παρέχουν λεπτομερή στοιχεία για τις ανάγκες οικονομικής διαφοροποίησης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής αποκατάστασης, ανάλογα με την κάθε περίπτωση.

Ενότητα III.

A. Χωροταξική ένταξη της Περιφέρειας στον εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο

Θα πρέπει να εκτιμηθεί ο στόχος που έχει θέσει η Ελληνική Κυβέρνηση για την απόσυρση όλων των λιγνιτικών εργοστασίων έως το 2028, με την πλειονότητα των μονάδων να αποσύρεται έως το 2023, με ότι αυτός ο στόχος σηματοδοτεί και με ότι προτεραιότητες προκρίνει για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όπως εκτέθηκε παραπάνω στην Ενότητα 2.

Επιπλέον, από την εποχή σύνταξης της μελέτης επικαιροποίησης του χωροταξικού πλαισίου της Περιφέρειας, τα στοιχεία μακροοικονομικής εξέλιξης έχουν διαφοροποιηθεί (πληθυσμιακή εξέλιξη, ΑΕΠ, συμμετοχή πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, κ.α.). Ενδεικτικά επισημαίνουμε ότι, και αν κρίνετε σκόπιμο μπορεί να ενσωματωθεί στις αναφορές για την πληθυσμιακή πορεία της Περιφέρειας, μεταξύ 2001 και 2011, ο πληθυσμός των πέντε αστικών κέντρων αυξήθηκε κατά 6,5%, ενώ της υπόλοιπης Περιφέρειας κατέγραψε μείωση της τάξης του 10%. Να τονίσουμε, επίσης, την εξαιρετικά πτωτική τάση των τελευταίων ετών ειδικά του ενεργού πληθυσμού.

Σημειώνουμε ότι ορθώς το Σχέδιο ΥΑ λαμβάνει υπόψη το γεγονός ότι «τη δεκαετία του 2000, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας εμφάνισε θετική μεταβολή ως προς το κατά κεφαλή ΑΕΠ και καταγραφόταν με το τέταρτο μεγαλύτερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε επίπεδο Χώρας, με μικρές τάσεις σύγκλισης με τους μέσους όρους τόσο της Χώρας όσο και της ΕΕ. Επιπλέον, εμφάνιζε διαχρονικά διηγήφια ποσοστά ανεργίας, τα μεγαλύτερα στη Χώρα». Ωστόσο, θα θέλαμε να θέσουμε υπόψη σας ότι από το 2009 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας εμφανίζει τάσεις μείωσης διατηρώντας όμως τη σχέση με τον εθνικό μέσο όρο. Στα στοιχεία αυτά θα πρέπει βεβαίως να συνεκτιμηθεί ότι ο κλάδος της ενέργειας συμμετέχει με ένα ποσοστό της τάξης του 35% στο περιφερειακό ΑΕΠ. Στοιχεία της Eurostat δείχνουν μια φθίνουσα πορεία από το 2009 του κατά κεφαλήν ΑΕΠ (σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης – ΜΑΔ) σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα (από 72% στο 59% του ευρωπαϊκού Μ.Ο., μεταξύ 2009 και 2018)».

B. Ως προς τις χωρικές παραμέτρους

Ισχύουν τα όσα εκθέσαμε παραπάνω στην Ενότητα 2 σχετικά με την αναγκαιότητα να επαναδιατυπωθούν οι αναφορές στον ενεργειακό κλάδο και να είναι εμφανές ότι οι στρατηγικές κατευθύνσεις του προτύπου χωρικής ανάπτυξης πρέπει να αναπροσαρμοστούν με τις αναγκαίες αλλαγές στο παραγωγικό και αναπτυξιακό πρότυπο της Περιφέρειας ώστε να υποστηριχθεί η δίκαιη και αναπτυξιακή μετάβαση στη μετά λιγνίτη εποχή, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων, προάσπιση

και ενίσχυση της απασχόλησης, αντιστάθμιση των κοινωνικο-οικονομικών επιπτώσεων και διασφάλιση της ενεργειακής αυτόρκειας της περιοχής.

Γ. Ως προς τις αναπτυξιακές διαστάσεις

Ισχύουν τα όσα εκθέσαμε παραπάνω στην Ενότητα 2 σχετικά με την αναγκαιότητα να επαναδιατυπωθούν ή να συμπληρωθούν οι αναφορές στον ενεργειακό κλάδο.

Επιπλέον, θα θέλαμε να προτείνουμε τη συμπερίληψη α) της αμπελουργίας και της δενδροκομίας στους αναφερόμενους ως «νέους κλάδους παραγωγής με προοπτικές» στον πρωτογενή τομέα, και β) τον τομέα της αγροδιατροφής στον δευτερογενή τομέα, καθώς στο πλαίσιο διαφοροποίησης της περιφερειακής οικονομίας ο τομέας αυτός αναδεικνύεται ως σημαντική προοπτική μέσω της καθετοποίησης της πρωτογενούς παραγωγής και της δημιουργίας ποιοτικών τοπικών αλυσίδων αξίας με εξαγωγική δραστηριότητα. Σε ότι αφορά στον πρωτογενή τομέα, σημειώνουμε επίσης ότι, ο κλάδος της παραγωγής καπνού εξακολουθεί να ευδοκμεί στην Περιφέρεια και να αποτελεί πηγή εισοδήματος για αρκετές περιοχές της και ως εκ τούτου θα πρέπει να αναδιατυπωθεί το εδάφιο όπου αναφέρεται ως κλάδος που δίνει τη θέση του στην παραγωγή άλλων τοπικών -ποιοτικών- προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄: ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Άρθρο 1

Κρίνουμε σκόπιμο στο «γενικό στόχο» του ΠΧΠ να συμπεριληφθεί, εκτός από την «ανθεκτικότητα, την προσαρμοστικότητα και εν τέλει τη βιώσιμη ανάπτυξη», και ο στόχος της απολιγνιτοποίησης.

Επιπλέον, θα μπορούσε να γίνει αναφορά στο συσχετισμό των στόχων της ΥΑ με τους 5 Στόχους Πολιτικής της ΕΕ, με τους οποίους εναρμονίζεται τόσο η χώρα όσο και η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας, ήτοι: Μία Εξυπνότερη Ευρώπη, Μία πιο πράσινη ευρώπη, Μία πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη, Μία πιο κοινωνική Ευρώπη, Μία Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της. Οι παραπάνω Στόχοι Πολιτικής αποτελούν άξονες προτεραιότητας του ΕΠ ΠΔΜ 2021-2027 και του ΕΠΑ 2021-2025, καθώς επίσης και του σχεδίου του ΠΠΑ ΠΔΜ 2021-2025.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄: ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ, ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΧΩΡΟ

Άρθρο 2

Ισχύουν τα όσα εκθέσαμε παραπάνω στην Ενότητα 2 σχετικά με την αναγκαιότητα να επαναδιατυπωθούν οι αναφορές στον ενεργειακό κλάδο, και να συμπληρωθούν με τον νέο ενεργειακό ρόλο της Περιφέρειας στο πλαίσιο της διαδικασίας απολιγνιτοποίησης. Σημειώνουμε επίσης ότι ως προς το ρόλο της Περιφέρειας στον εθνικό χώρο σε σχέση με τον παραγωγικό της χαρακτήρα, γίνονται αναφορές μόνο στην εξειδίκευση σε ορισμένα προϊόντα του πρωτογενούς τομέα και στον κλάδο του ορεινού και χειμερινού τουρισμού, ενώ θεωρούμε ότι θα έπρεπε να αναφέρεται και ο τομέας της βιομηχανίας-βιοτεχνίας, για τον οποίο διαφαίνονται τα τελευταία χρόνια αλλά και στο άμεσο μέλλον σημαντικές προοπτικές προσέλκυσης επενδύσεων.

Επιπλέον, προτείνουμε να τονιστεί η κομβική γεωπολιτική θέση της Περιφέρειας όχι μόνο στον εθνικό χώρο αλλά και στον Βαλκανικό ευρύτερα. Συγκεκριμένα, ως περιφέρεια πύλη της χώρας αναμένεται να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο διεθνές χωρικό σύστημα και να συμβάλλει στην ανάπτυξη, δικτύωση, συνεργασία και χωρική ολοκλήρωση ενός ισόρροπου και πολυκεντρικού διασυνοριακού χώρου.

Επισημαίνουμε ότι θα πρέπει να υπάρξει αναδιατύπωση στις αναφορές στον Διαδριατικό Αγωγό (Trans Adriatic Pipeline-TAP), καθώς έχει πια ολοκληρωθεί και δεν είναι όπως αναφέρεται «σχεδιαζόμενος». Σημειώνουμε, επίσης, και εφόσον κρίνεται σκόπιμο μπορεί να συμπληρωθεί στο σχετικό εδάφιο, ότι ο αγωγός θα μεταφέρει φυσικό αέριο στη Νότια Ιταλία μέσω Ελλάδας και Αλβανίας διασχίζοντας την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, όπου και θα δώσει δύο παροχές στη θέση Περδίκκας και Ποριά για αναπτυξιακές ανάγκες και ανάγκες θέρμανσης, και θα βοηθήσει στην ενεργειακή αναβάθμιση συνολικά της Ελλάδας.

Σε ότι αφορά στις μεταφορικές υποδομές, σημειώνουμε ότι, πέραν των όσων ήδη αναφέρονται στο Σχέδιο ΥΑ, η προοπτική περαιτέρω βελτίωσης της προσβασιμότητας της Περιφέρειας τόσο από τον υπόλοιπο εθνικό όσο και από τον διεθνή χώρο ενισχύεται και από τη σιδηροδρομική σύνδεση Κοζάνη - Σιάτιστα - Άργος Ορεστικό - Αεροδρόμιο Καστοριάς - Αλβανικά σύνορα για την σύνδεση με Πόγραδετς, την κατασκευή εμπορευματικών σταθμών με εξωστρεφή προσανατολισμό, την αναβάθμιση του διεθνούς αεροδρομίου Καστοριάς και τον εσφυγχρονισμό του αεροδρομίου Κοζάνης και την κατασκευή υδατοδρομιών στις λίμνες της Περιφέρειας, δημιουργώντας ένα πλέγμα συνδυασμένων μεταφορών, και καθιστώντας τη Δυτική Μακεδονία κόμβο μεταφορών, διακίνησης πολιτών, αγαθών και τεχνογνωσίας.

Σε ότι αφορά τις κύριες στρατηγικές κατευθύνσεις για τη θέση και τον ρόλο της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στο διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο κρίνουμε σκόπιμο να συμπεριληφθούν και οι ακόλουθοι, οι οποίοι τυγχάνουν εν γένει της συμφωνίας των τοπικών αρχών και φορέων (βλ. Παραρτήματα):

- Αναβάθμιση της θέσης της Περιφέρειας στο χάρτη της έρευνας, της γνώσης και της καινοτομίας στο διεθνές περιβάλλον ευρύτερα, με ιδιαίτερη εστίαση σε στρατηγικές συνεργασίας στα Δυτικά Βαλκάνια.
- Ανάδειξη του ρόλου της Περιφέρειας σε διαβαλκανικό επίπεδο στο ευρύτερο σύστημα πολιτικής προστασίας και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, μέσα από τη δημιουργία πρότυπου κέντρου πολιτικής προστασίας διεθνούς κλίμακας.
- Ενίσχυση της διασυνοριακής οικονομικής συνεργασίας και ενθάρρυνση της δικτύωσης και της επιχειρηματικότητας στην ευρύτερη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων.
- Αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας στο διεθνές περιβάλλον μέσα από στοχευμένες πολιτικές ανάδειξης της μοναδικής ταυτότητας της περιοχής

παράλληλα με την ανάπτυξη συνεργειών και κοινών δράσεων σε διασυνοριακό επίπεδο.

Σε ότι αφορά τις ειδικότερες πολιτικές για την προώθηση και υλοποίηση των παραπάνω κατευθύνσεων κρίνουμε σκόπιμο να συμπεριληφθούν και οι ακόλουθες, οι οποίες τυγχάνουν εν γένει της συμφωνίας των τοπικών αρχών και φορέων (βλ. Παραρτήματα):

- Ανάπτυξη στρατηγικών συνεργασιών με περιφέρειες υποψήφιων προς ένταξη χωρών των Δυτικών Βαλκανίων, με στόχο την ομαλή θεσμική μετάβαση των διοικητικών μηχανισμών και φορέων διοίκησης και αυτοδιοίκησης σε επιλεγμένους τομείς (π.χ. περιβάλλον, ενέργεια, επιχειρηματικότητα, πολιτική προστασία) με βάση το κοινοτικό κεκτημένο.
- Ανάπτυξη της έρευνας, γνώσης και καινοτομίας με άξονες το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας και το ΕΚΕΤΑ και ανάπτυξη στρατηγικών ερευνητικής συνεργασίας στην ευρύτερη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων.
- Ανάπτυξη στρατηγικών συνεργασιών και κοινών πρωτοβουλιών σε τεχνολογίες αιχμής που αφορούν τεχνολογίες αποθήκευσης ενέργειας, τεχνολογίες υδρογόνου, ΑΠΕ, ηλεκτροκίνηση κ.ά., στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής και της αναβάθμισης του ρόλου της Περιφέρειας ως διευρωπαϊκού ενεργειακού κόμβου.
- Άμεση ολοκλήρωση των διεθνικών οδικών αξόνων της Περιφέρειας και μεσοπρόθεσμα δραστική αναβάθμιση της συνδεσιμότητάς της με το διασυνοριακό χώρο μέσω ενός σύγχρονου οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου, καθώς και μέσα από την ολοκλήρωση των νέων και τον εκσυγχρονισμό των υπάρχουσών διασυνοριακών διαβάσεων.
- Αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων που προκύπτουν από τον Διαδριατικό Αγωγό μεταφοράς φυσικού αερίου (Trans Adriatic Pipeline – TAP) ή οποιουδήποτε άλλου αγωγού φυσικού αερίου σχεδιαστεί να διέλθει από την Περιφέρεια για την αναβάθμιση του ρόλου της.

Σε ότι αφορά στην πολιτική περί «αναβάθμισης του ρόλου των πόλεων της Περιφέρειας ... με σκοπό την προώθηση πολυκεντρικής και ισόρροπης χωρικής ανάπτυξης στο διασυνοριακό χώρο», θεωρούμε ότι θα πρέπει να αναφερθεί ότι η Φλώρινα και η Καστοριά, και με μια τρίτη θέση στο Λαιμό, ενισχύονται ως «πόλεις-πύλες» εισόδου όχι μόνο στην Περιφέρεια και τη Χώρα, όπως αναφέρεται, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, η αναφορά στο τρίγωνο Κοζάνη-Κορυτσά-Μπίτολα¹ για το οποίο προτείνεται από το Σχέδιο ΥΑ στενή συνεργασία, μπορεί να συμπληρωθεί ως προς το πεδίο αυτής της συνεργασίας, και να συμπεριλάβει και τους τομείς του τουρισμού, του πολιτισμού, της

¹ Στο συγκεκριμένο εδάφιο του Σχεδίου ΥΑ προτείνεται η αναγραφή «Μοναστήρι» αντί για «Μπίτολα», και «Αχρίδα» αντί για «Οχρίδα».

καινοτομίας-τεχνολογίας κλπ., για λόγους όχι μόνο περιβαλλοντικούς και ανταγωνιστικότητας, αλλά και κοινωνικούς.

Σε ότι αφορά την πολιτική ενίσχυσης της διασυνοριακής εμβέλειας και της δυναμικής υποδομών και υπηρεσιών περιφερειακής κλίμακας (τριτοβάθμια εκπαίδευση και έρευνα, υποδομές υγείας), θεωρούμε ότι ειδικά στον τομέα των υπηρεσιών υγείας, θα μπορούσε να υπάρξει σαφής κατεύθυνση για υλοποίηση ολοκληρωμένων χωρικών σχεδίων για την αναβάθμιση της Περιφέρειας στον ευρύτερο υγειονομικό χάρτη της διασυνοριακής περιοχής και τη διασύνδεση με τον κλάδο του τουρισμού (ιατρικός / ιαματικός τουρισμός).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Άρθρο 3

Σύμφωνα με τα όσα εκθέσαμε στην Ενότητα 2 του παρόντος Υπομνήματος σχετικά με την αναγκαιότητα να επαναδιατυπωθούν οι αναφορές στον ενεργειακό κλάδο και να αποφευχθεί η άμεση και εστιασμένη συσχέτιση αυτού με τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας, το πρώτο εδάφιο του άρθρου χρήζει ριζικής αναθεώρησης. Πρότασή μας είναι το εδάφιο αυτό να συμπεριλάβει τις εννέα (9) νέες στρατηγικές στις οποίες θεωρούμε ότι θα πρέπει να στηρίζεται το νέο παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο της Περιφέρειας, όπως παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 2 παραπάνω.

Άρθρο 4

Το άρθρο 4 χρήζει κάποιων μικρών προσαρμογών επειδή:

α) Ο ρόλος του πρωτεύοντος περιφερειακού πόλου της Πτολεμαΐδας έχει συνδεθεί διαχρονικά με τις βιομηχανικές και εξορυκτικές δραστηριότητες της ΔΕΗ, αλλά θα μεταλλαχθεί και θα μετασχηματιστεί στο πλαίσιο της διαδικασίας απολιγνιτοποίησης.

β) Ο Δήμος Βελβεντού συστάθηκε αρχικά με το [πρόγραμμα Καποδίστριας](#) από τη συνένωση παλαιότερων κοινοτήτων της περιοχής. Λειτούργησε την περίοδο 1999-2010 οπότε και καταργήθηκε με την εφαρμογή του [προγράμματος Καλλικράτης](#) και εντάχθηκε στον νέο δήμο [Σερβίων - Βελβεντού](#). Με το [Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι](#), το [2019](#) ο Δήμος επανασυστάθηκε. Επομένως, θα πρέπει να ιδωθεί ως διακριτή αναπτυξιακή ενότητα (βλ. και άρθρο 5), και επιπλέον να αναδειχθεί ο αναβαθμισμένος ρόλος του Βελβεντού ως έδρα Δήμου και ως οικιστικό κέντρο σημαντικού πληθυσμιακού μεγέθους (να συμπεριληφθεί δηλαδή εν προκειμένω στους δευτερεύοντες περιφερειακούς πόλους).

γ) Σε ότι αφορά το δεύτερο πολυπολικό σύμπλεγμα, τα τρία από τα τέσσερα αστικά κέντρα που το απαρτίζουν (Καστοριά, Άργος Ορεστικό, Σιάτιστα) έχουν σχετιστεί παραδοσιακά με τον κλάδο της γουνοποιίας. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος κλάδος υφίσταται κύκλους άνθησης και ύφεσης. Εδώ και πέντε χρόνια βρίσκεται σε έντονη κρίση, οπότε γίνεται προοδευτικά αποδεκτό πως δεν θα αποτελεί στο μέλλον τον κλάδο στον οποίο θα επικεντρώνονται αποκλειστικά όλες οι κατευθύνσεις του σχεδιασμού. Αντιθέτως, θα πρέπει να διαφανεί από το χωροταξικό πλαίσιο η πρόθεση αναζήτησης διαφορετικών μορφών ανάπτυξης (π.χ. με βάση τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, την ενίσχυση του

πρωτογενούς τομέα και η μεταποίηση των προϊόντων του κ.α.), ώστε να ενισχυθεί η τοπική αλλά και η περιφερειακή ανθεκτικότητα.

Σημειώνεται, επίσης, ότι όπως προέκυψε από τον δημόσιο διάλογο (βλ. Παράρτημα Α) η Καστοριά δεν αποτελεί μόνο κέντρο γουνοποιίας αλλά διατηρεί και ρόλο ως κέντρο ανάπτυξης διασυνοριακής-βαλκανικής συνεργασίας και διασυνοριακού τοπίου ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, όπως άλλωστε αναφέρεται στο Σχέδιο ΥΑ και ισχύει και για τη Φλώρινα. Ενδεχομένως να απαιτείται κάποια μικρή προσαρμογή στη συγκεκριμένη διατύπωση.

Άρθρο 5

Α. Αναπτυξιακές Ενότητες

Όπως σημειώθηκε και παραπάνω (άρθρο 4), και στο άρθρο 5 προκύπτει καταρχήν η ανάγκη μικρών προσαρμογών επειδή ο Δήμος Βελβεντού επανασυστάθηκε με το [Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι](#), το 2019, αποτελώντας διακριτό Δήμο από τον Δήμο Σερβίων. Με βάση, λοιπόν, τη φιλοσοφία του προτεινόμενου Πλαισίου για τη συγκρότηση των Αναπτυξιακών Ενοτήτων, θα πρέπει να αποτελέσει διακριτή Αναπτυξιακή Ενότητα. Έτσι, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας συγκροτείται από πλέον από 13 Δήμους (και όχι 12 όπως αναφέρεται στο Σχέδιο ΥΑ) και αντίστοιχα από 13 Αναπτυξιακές Ενότητες.

Β. Ειδικές Χωρικές Ενότητες

Σε ότι αφορά στις Ειδικές Χωρικές Ενότητες επισημαίνουμε τα εξής:

α) Η «Ειδική Χωρική Ενότητα ζώνης εξόρυξης λιγνίτη Κοζάνης – Εορδαίας – Φλώρινας» ορίστηκε ως τέτοια λόγω της εξορυκτικής δραστηριότητας στην περιοχή και της λειτουργίας των ΑΗΣ. Ακόμα και αν για λόγους διευκόλυνσης της ομαλής ολοκλήρωσης του Σχεδίου ΥΑ και της εν τέλει έγκρισής του επιλεγεί να διατηρηθεί ο όρος «ζώνη εξόρυξης λιγνίτη» με την έννοια του ισχυρού «παραδοσιακά» τέτοιου ρόλου, σε όλο το σώμα του Σχεδίου ΥΑ εφεξής κρίνουμε απαραίτητο να διαφαίνεται η διαφοροποίηση των στοχεύσεων σε σχέση με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα και η διατύπωση κατευθύνσεων που ενισχύουν τις προοπτικές ανάπτυξης στη βάση του νέου παραγωγικού / αναπτυξιακού μοντέλου της Περιφέρειας.

β) Από το δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε στο πλαίσιο προετοιμασίας του παρόντος υπομνήματος, διαφαίνεται η προοπτική ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συγκεκριμένες Ειδικές Χωρικές Ενότητες, επιπλέον των όσων ήδη προβλέπονται από το Σχέδιο ΥΑ, όπως ενδεικτικά στην «Ειδική Χωρική Ενότητα Βούρινου–Ασκίου», όπου είναι επιθυμητή, και δικαιολογείται από τα χαρακτηριστικά της περιοχής, η ενίσχυση αυτής της προοπτικής. Σας παραπέμπουμε στο Παράρτημα Β.

Σημειώνουμε επίσης ότι από το δημόσιο διάλογο που έλαβε χώρα προέκυψαν επισημάνσεις – προτάσεις συμπλήρωσης των εδαφίων που αναφέρονται σε συγκεκριμένες ειδικές χωρικές ενότητες όπως

- ο στην Ειδική Χωρική Ενότητα Πρεσπών-Πισοδερίου, δεν τονίζεται η σημασία της συνοριακής διάβασης του Λαιμού και η διασύνδεση που εξασφαλίζει με όλο το οικοσύστημα των Πρεσπών στις τρεις χώρες,

καθώς και προτάσεις ανασυγκρότησης / επαναπροσδιορισμού ορισμένων Ειδικών Χωρικών Ενοτήτων ή και δημιουργίας νέων, όπως

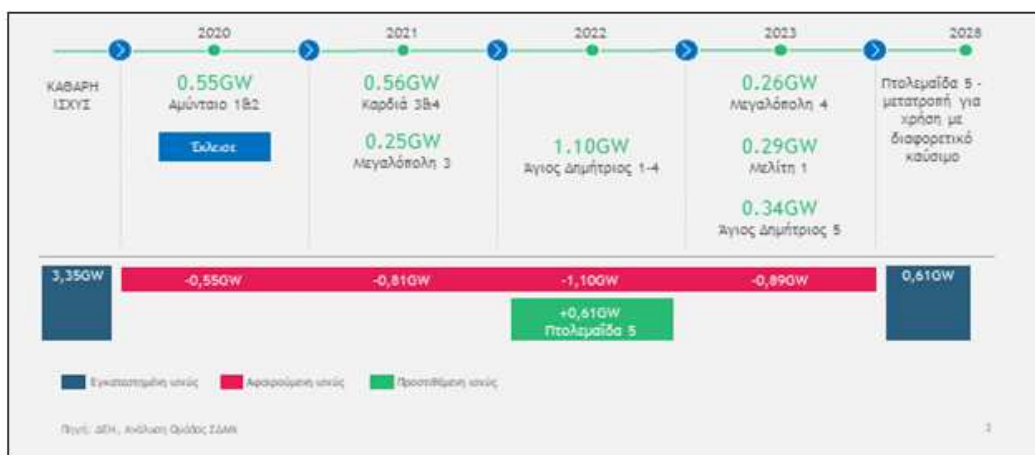
- το σύστημα Νυμφαίου – Ζάζαρης – Χειμαδίτιδας παρουσιάζεται αποκομμένο από το σύστημα λιμνών Πετρών – Βεγορίτιδας, ενώ ίσως θα έπρεπε να είναι ένα, καθώς υπάρχουν σαφείς και πολλοί λόγοι, υδρολογικοί, περιβαλλοντικοί, μορφολογικοί, διοικητικοί, τουριστικοί, ιστορικοί κ.ά. (βλ. αναλυτικά Παράρτημα Α),
- η παραλίμνια περιοχή της λίμνης Καστοριάς δεν αναφέρεται ρητά σε κάποια ειδική χωρική ενότητα, η οποία αποτελεί μία από τις ζώνες διάδρασης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Περιφέρειας,
- η περιοχή του Βερμίου δεν αναφέρεται ρητά σε κάποια ειδική χωρική ενότητα, η οποία αποτελεί προστατευόμενο βίοτοπο του δικτύου [Natura 2000](#)),
- η Ειδική Χωρική Ενότητα Πιερίων – Πολυφύτου προτείνεται να διευρυνθεί σε Πιερίων – Πολυφύτου - Ιλαρίωνα – Καμβουνίων,

που θέτουμε υπόψη σας (βλ. Παραρτήματα Α και Β), κατανοώντας ωστόσο ότι κάτι τέτοιο θα απαιτούσε εκ νέου μελέτη του θέματος.

Άρθρο 7

Το άρθρο 7 που αναφέρεται στα «Ενεργειακά κέντρα και δίκτυα διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής σημασίας» χρήζει ριζικής αναθεώρησης, λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο της πλήρους απολιγνιτοποίησης της Χώρας έως το 2028, με την πλειονότητα των μονάδων να αποσύρεται έως το 2023, όπως αποτυπώνεται στις προβλέψεις του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και στο Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ).

Στο ακόλουθο διάγραμμα, που παρατίθεται στο ΣΔΑΜ, απεικονίζεται το χρονοδιάγραμμα απόσυρσης της εγκατεστημένης λιγνιτικής ισχύος έως το 2028.

Στο πλαίσιο των παραπάνω θέτουμε υπόψη σας ότι, σύμφωνα με το Παράρτημα Γ, με βάση το σχεδιασμό απόσυρσης των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων που λειτουργούν στη Δυτική Μακεδονία, οι εμπλεκόμενοι φορείς (για τα συμβαλλόμενα μέρη βλ. Παράρτημα) συμφώνησαν να συνταχθεί και να υπογραφεί μεταξύ τους Μνημόνιο Κατανόησης και Στρατηγικής Συνεργασίας για την προώθηση και ολοκλήρωση των αναγκαίων ενεργειών με στόχο τη διασφάλιση της λειτουργίας των τηλεθερμάνσεων στη Δυτική Μακεδονία και μετά την παύση λειτουργίας των υφιστάμενων λιγνιτικών Μονάδων της περιοχής.

Η εν λόγω πρόταση περιλαμβάνει τρεις άξονες, μεταξύ των οποίων η ανάπτυξη δικτύου τηλεθερμάνσεων των τριών πόλεων καθώς και η διαμόρφωση δύο βασικών σημείων παραγωγής θερμικής ενέργειας (ΑΗΣ Καρδιάς, Πτολεμαΐδα 5).

Εκτός από τα παραπάνω που σηματοδοτούν μια αλλαγή στα ενεργειακά κέντρα και τα δίκτυα ούτως ή άλλως, η ιεράρχηση και η λειτουργική συγκρότηση διαφοροποιούνται και από την ολοκλήρωση του Αδριατικού Αγωγού Αερίου (Trans Adriatic Pipeline –TAP), ο οποίος διέρχεται από τη Δυτική Μακεδονία και συμβάλλει στην περαιτέρω διεύρυνση και διαφοροποίηση της ενεργειακής προμήθειας της Ευρώπης.

Όπως αναφέρεται στο ΣΔΑΜ, «σε όλη τη διάρκεια της προσπάθειας απολιγνιτοποίησης, κεντρική προτεραιότητα αποτελεί η εξασφάλιση μιας δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης των λιγνιτικών περιοχών της Δ. Μακεδονίας». Υπό αυτό το πρίσμα, κρίνουμε απαραίτητο να εξεταστεί η δυνατότητα διασφάλισης της λειτουργίας του ΑΗΣ Πτολεμαΐδα 5 και μετά το 2028, αλλά και η παράταση λειτουργίας των ΑΗΣ Μελίτης και Αγίου Δημητρίου,

εφαρμόζοντας τεχνολογίες δέσμευσης CO₂, που θα τους καταστήσουν ως ένα βαθμό βιώσιμους, τουλάχιστον για όσα χρόνια χρειαστούν μέχρι να αντισταθμιστούν το χαμένο ΑΕΠ και οι χαμένες θέσεις εργασίας της περιοχής. Αυτή η δυνατότητα θεωρούμε ότι θα πρέπει να αποτυπώνεται στην Υπουργική Απόφαση (βλ. απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου, 11-12,2020, ΑΔΑ: ΡΠΟΗ7ΛΨ-ΡΨΖ, Παράρτημα Α).

Τέλος, από τον δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε (Παράρτημα Β) στο πλαίσιο προετοιμασίας του παρόντος υπομνήματος, τονίστηκε ότι το ενεργειακό δίκτυο εθνικής σημασίας των γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και των υποσταθμών θα πρέπει να ενισχυθεί προκειμένου να είναι εφικτές στην Περιφέρεια, στους Δήμους και στην τοπική κοινωνία οι επενδύσεις για τις εγκαταστάσεις ΑΠΕ, υπό το πρίσμα μιας «Πράσινης Περιφέρειας», ζήτημα που επίσης κρίνουμε ότι θα πρέπει να περιληφθεί στις διατάξεις της ΥΑ.

Άρθρο 8

Το άρθρο 8 χρήζει προσαρμογών και συμπληρώσεων με βάση τα όσα σας εκθέσαμε στην Ενότητα 2 και πιο συγκεκριμένα τον στρατηγικό σχεδιασμό μεταφορών της Περιφέρειας (βλ. Παράρτημα Α). Θεωρούμε ότι θα πρέπει να τονιστεί πως η ολοκλήρωση του συστήματος Εγνατία οδός – κάθετοι άξονες θα συμβάλλει στην περαιτέρω αύξηση της προσπελασιμότητας από και προς την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και στη βελτίωση της σύνδεσής της με τα εθνικά και διεθνή εμπορικά κέντρα, και επιπλέον να συμπεριληφθεί στα εδάφια του άρθρου α) η πρόβλεψη για κατασκευή εμπορευματικών σταθμών με εξωστρεφή προσανατολισμό σε Κοζάνη, Καστοριά και Φλώρινα, β) ο εκσυγχρονισμός και η αναβάθμιση των δύο αεροδρομίων της Περιφέρειας, Καστοριάς και Κοζάνης, γ) η σιδηροδρομική σύνδεση Κοζάνη - Σιάτιστα - Άργος Ορεστικό - Αεροδρόμιο Καστοριάς - Αλβανικά σύνορα, για την σύνδεση με Πόγραδετς και δ) η ολοκλήρωση του μεταφορικού δικτύου με την κατασκευή υδατοδρομίων στις λίμνες της Περιφέρειας.

Άρθρο 9

Στο άρθρο 9 που αναφέρεται στους «Φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας», η διατύπωση των γενικών κατευθύνσεων κινείται στη σωστή κατεύθυνση. Ιδιαίτερα κρίσιμη θεωρούμε την αναφορά περί αναγκαιότητας «καταρχήν χωρικής αναγνώρισης και τεκμηρίωσης των εδαφικών ζωνών ορυκτού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας, ώστε να διαμορφωθεί μια βάση επιλογών προτεραιότητας κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων». Είναι σημαντικό η συγκεκριμένη ενέργεια να αποτυπωθεί και στο «Πρόγραμμα Δράσης», όπως σημειώνεται παρακάτω (Κεφάλαιο Ε'). Πρότασή μας είναι να προστεθούν οι στόχοι για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αντιμετώπιση των κινδύνων πλημμύρας, τη διαχείριση απορριμμάτων, αποβλήτων, τη ατμοσφαιρική ρύπανση και τον θόρυβο και την εν γένει προστασία του περιβάλλοντος και της αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς για την τουριστική ανάπτυξη.

Επιπλέον, κρίνουμε ότι χρειάζεται μικρή αναμόρφωση του εδαφίου που αναφέρεται στη θεώρηση του ζητήματος κλιματικής αλλαγής σε σχέση με την παραγωγή ενέργειας. Η

τελευταία στηρίζεται μέχρι σήμερα στην αξιοποίηση του λιγνίτη, αλλά το επόμενο διάστημα θα στραφεί προς περισσότερο «πράσινες» πρακτικές. Επίσης, η αναφορά στη «λειτουργία» των ΑΗΣ θα μπορούσε να αντικατασταθεί από την «αξιοποίηση» των ΑΗΣ. Σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο του δημοσίου διαλόγου (βλέπε Παραρτήματα), οι εμπλεκόμενοι στο διάλογο φορείς κατέγραψαν πλήθος σημαντικών φυσικών και πολιτιστικών πόρων, όπου και σας παραπέμπουμε. Προτείνουμε στους σημαντικούς αξιολογους-παραδοσιακούς οικισμούς να περιληφθούν ο Άγιος Γερμανός και οι Ψαράδες Πρεσπών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Άρθρο 10

Στο άρθρο 10 κρίνουμε ότι χρειάζονται ορισμένες προσαρμογές / συμπληρώσεις συγκεκριμένων εδαφίων επειδή:

- α) Ο Δήμος Βελβεντού επανασυστάθηκε με το [Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι](#), το [2019](#), αποτελώντας διακριτό Δήμο από τον Δήμο Σερβίων. Υπό αυτό το πρίσμα, και δεδομένου του σημαντικού πληθυσμιακού μεγέθους του, όπως ήδη σημειώθηκε, το Βελβεντό θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα κέντρα έκτου επιπέδου (και όχι στα εβδόμου όπως τοποθετείται στο Σχέδιο ΥΑ). Σε ότι αφορά τον αναπτυξιακό του ρόλο, το Βελβεντό είναι συνδεδεμένο, εκτός από την αγροτική ανάπτυξη και την προώθηση τοπικών προϊόντων ποιότητας, και με την τουριστική ανάπτυξη και αξιοποίηση της λίμνης Πολυφύτου (σε συλλειτουργία με τα Σέρβια και την Κοζάνη) και του ορεινού όγκου των Πιερίων (σε συλλειτουργία με την Κατερίνη), καθώς και με την παραγωγή ενέργειας (ΥΗΣ Πολυφύτου). Για το Βελβεντό μπορούν να προταθούν δράσεις προστασίας, διατήρησης, αξιοποίησης και δικτύωσης του υφιστάμενου αξιόλογου κτιριακού αποθέματος, καθώς και η διερεύνηση δημιουργίας Ινστιτούτου Επιμόρφωσης Αγροτών (βλ. και Παράρτημα Β).
- β) Ο ρόλος του Αμυνταίου εμφανίζεται «στενά συνδεδεμένος με την ηλεκτροπαραγωγή, καθώς αποτελεί σημαντικό πόλο του πολυπολικού συμπλέγματος ανάπτυξης ως προς τον κλάδο της παραγωγής ενέργειας». Στο πλαίσιο της διαδικασίας απολιγνιτοποίησης, οι σχετικές αναφορές θα πρέπει να απαλειφθούν ή αναδιατυπωθούν. Ο νέος προσανατολισμός φαίνεται να είναι ο συνεχώς αναπτυσσόμενος κλάδος της αμπελουργίας (πρωτογενής τομέας), της οινοποιίας (δευτερογενής τομέας) και της ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (τριτογενής τομέας).
- γ) Μετά το κλείσιμο του εργοστασίου της ΔΕΗ, ο Φιλώτας θα πρέπει να διαφοροποιήσει τον ρόλο του από «πόλο του πολυπολικού συμπλέγματος ανάπτυξης ως προς τον κλάδο της παραγωγής ενέργειας» στη μετά λιγνίτη εποχή. Δεδομένου του χαρακτήρα που ούτως ή άλλως διαθέτει η περιοχή, ο ρόλος του θα μπορούσε να ενισχυθεί ως δυναμικό κέντρο αγροτικής ανάπτυξης και μεταποίησης τοπικών προϊόντων.
- δ) Στις ειδικότερες κατευθύνσεις για τα κέντρα 6^{ου} επιπέδου:
  - ο δεν περιλαμβάνεται το Άργος Ορεστικό για το οποίο θα μπορούσε να προταθεί η στήριξη του επιχειρηματικού κλάδου και της γουνοποιίας, καθώς και η ενίσχυση του ρόλου του ως εμπορικό κέντρο (βλ. Παράρτημα Β).

ε) Από το δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε στο πλαίσιο προετοιμασίας του παρόντος Υπομνήματος, αλλά και λαμβάνοντας υπόψη τις διαδικασίες και τους χρόνους που θα απαιτηθούν για την πλήρη απολιγνιτοποίηση και την αντιστάθμιση του χαμένου ΑΕΠ και των θέσεων εργασίας στην Περιφέρεια, θεωρούμε ότι απαιτούνται ολοκληρωμένες δράσεις στήριξης της απασχόλησης, της επιχειρηματικότητας, των επενδύσεων και εν γένει αποτελεσματικής διαχείρισης και αντιμετώπισης των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων που θα επιφέρει στην Περιφέρεια συνολικά η απολιγνιτοποίηση. Το παραπάνω εδάφιο θα μπορούσε να προστεθεί στις κατευθύνσεις για τα οικιστικά κέντρα όλων των επιπέδων.

Επιπλέον, θέτουμε υπόψη σας ότι στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου εκφράστηκε προβληματισμός για την ορθότητα της χρήσης του όρου «Περιφερειακό» Νοσοκομείο Κοζάνης καθώς και της χρήσης του όρου «συλλειτουργία» του με το Νοσοκομείο Πτολεμαΐδας (βλ. Παράρτημα Β, Δήμος Κοζάνης). Αντίστοιχα προβληματίζει το γεγονός ότι σε δύο διαφορετικά σημεία του Σχεδίου ΥΑ προτείνεται από τη μία η αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Κοζάνης και από την άλλη του Γενικού Νοσοκομείου Πτολεμαΐδας σε «Περιφερειακό» Νοσοκομείο, πάντα σε «συλλειτουργία» το ένα με το άλλο. Συνολικά, προκύπτει η ανάγκη αναβάθμισης όλων των δομών υγείας της Περιφέρειας, όπως προέκυψε από τις απόψεις των φορέων, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στα Παραρτήματα και τροφοδότησαν την προτεινόμενη -σε επόμενη ενότητα του παρόντος υπομνήματος- συμπλήρωση του Προγράμματος Δράσης (Κεφάλαιο Ε').

Για την Καστοριά και την Φλώρινα (βλ. Παράρτημα Α) επιχειρηματολογήθηκε, και θέτουμε υπόψη σας, πρόταση για δημιουργία διαμετακομιστικού κέντρου σε έκαστη Π.Ε., όπως και στην Κοζάνη που αποτελεί πολυτροπικό κόμβο εθνικής σημασίας με προοπτικές ενίσχυσης του χαρακτήρα της διατροφικότητας (βλ. σχετ. άρθρο 8 Σχεδίου ΥΑ). Επίσης, εκδηλώθηκε ενδιαφέρον και για την Π.Ε. Γρεβενών, όπου θα πρέπει να προηγηθεί ο καθορισμός ΒΕΠΕ, και για τον Δήμο Εορδαίας της Π.Ε. Κοζάνης (βλ. Παράρτημα Β), και συγκεκριμένα στον χώρο της παλαιάς λιπασματοβιομηχανίας ΑΕΒΑΛ, ενεργοποιώντας τον Σιδηροδρομικό Σταθμό της Πτολεμαΐδας σε συνδυασμό με τον παλαιό Σ.Σ. Κομάνου για την εξυπηρέτηση εμπορευματικών αμαξοστοιχιών αλλά και την κάλυψη επιβατικών αναγκών.

Τέλος, θέτουμε υπόψη σας την πρόταση για συμπερίληψη του οικισμού Μανιάκοι στα οικιστικά κέντρα 7^{ου} επιπέδου, λόγω του σημαντικού πληθυσμιακού του μεγέθους και της σημασίας του στην ευρύτερη περιοχή.

Άρθρο 11

Στο άρθρο 11 προτείνονται, ενδεικτικά, ορισμένες τροποποιήσεις / συμπληρώσεις / προσαρμογές επειδή:

α) Από τον δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε στο πλαίσιο προετοιμασίας του παρόντος Υπομνήματος, κατέστη σαφές ότι η αναφορά σε διάφορα σημεία του Σχεδίου ΥΑ για την ενσωμάτωση πρόβλεψης προσβασιμότητας σε ορυκτούς πόρους στις Προστατευόμενες Περιοχές (ΠΠ) της Περιφέρειας και ειδικά στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Πρεσπών (ΕΠΑΠ) είναι άστοχη και προβληματική, αφού έρχεται σε αντίθεση με το ισχύον εθνικό

αλλά και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για τις ΠΠ (βλ. αναλυτικά Παράρτημα Γ). Εκφράζονται δε ισχυρές αντιρρήσεις και φόβοι, με δεδομένο ότι δεν έχουν καν χαρτογραφηθεί στην περιοχή του ΕΠΑΠ ανάλογες περιοχές εξορυκτικού ενδιαφέροντος, με τον κίνδυνο υποβάθμισης των συνθηκών και του επιπέδου προστασίας των αξιών της περιοχής κλπ. Ταυτόχρονα, από τις διατάξεις του Σχεδίου ΥΑ απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στην ανάγκη διατήρησης της εξαιρετικά σημαντικής και προστατευόμενης βιοποικιλότητάς της.

Μετά τα παραπάνω θεωρείται ιδιαίτερος σημαντικό να αναφέρεται ρητώς ότι α) ο καθορισμός των χρήσεων γης εντός περιοχών οικολογικής ιδιαιτερότητας θα πρέπει να συνάδει (και όχι απλώς να συνεκτιμά) με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τις προστατευόμενες περιοχές και β) η ολοκλήρωση των διαχειριστικών μελετών των περιοχών προστασίας που βρίσκονται σε εξέλιξη ή θα ακολουθήσουν την έγκριση του παρόντος Σχεδίου θα πρέπει να ενσωματώσει προβλέψεις προσβασιμότητας των ορυκτών πρώτων υλών και ρύθμισης των χρήσεων γης προς την κατεύθυνση υποστήριξης των συναφών έργων και δραστηριοτήτων έρευνας και εκμετάλλευσης καθώς και τις προβλέψεις της δασικής νομοθεσίας, όπως ισχύει, με την προϋπόθεση ότι θα έχει προηγηθεί η χωρική αναγνώριση και τεκμηρίωση των εδαφικών ζωνών ορυκτού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας, και με τρόπο που να συνάδει με το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τις προστατευόμενες περιοχές. Γενικά ανάλογες αναφορές κρίνεται σκόπιμο να υπάρχουν σε όλες τις περιπτώσεις όπου αναφέρεται η εξορυκτική δραστηριότητα.

β) Ο λιγνίτης, ως «εθνικό στρατηγικό απόθεμα», δύναται να αξιοποιηθεί σε εξωηλεκτρικές χρήσεις (βλ. Παράρτημα Α), κρίνουμε σκόπιμο να προβλεφθεί η δυνατότητα τέτοιας αξιοποίησης σε ότι αφορά στην «εκμετάλλευση του λιγνίτη».

γ) Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει θέσει ως στόχο την απόσυρση όλων των λιγνιτικών εργοστασίων έως το 2028, με την πλειονότητα των μονάδων να αποσύρεται έως το 2023 (ΕΣΕΚ).

δ) Οι δασικοί χάρτες αναρτήθηκαν. Επομένως αναφορές στην απαίτηση ολοκλήρωσης της σύνταξης των δασικών χαρτών καλό είναι να επανεξεταστούν και να αναδιατυπωθούν ή απαλειφθούν.

ε) Σε ότι αφορά στους υφιστάμενους ΑΗΣ για τους οποίους, όπως αναφέρεται στο Σχέδιο ΥΑ, απαιτείται η διασφάλιση των απαιτούμενων ποσοτήτων νερού για τη λειτουργία τους, καλό θα ήταν να επεξηγηθεί ότι αφορά το διάστημα για το οποίο θα συνεχίσει η λειτουργία τους. Επιπλέον, όπου γίνονται αναφορές σε «νέους» ΑΗΣ θα πρέπει να επανεξεταστούν, λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτή τη στιγμή κατασκευάζεται ο ΑΗΣ Πτολεμαΐδα V, ο οποίος μέχρι το 2028 θα λειτουργεί με λιγνίτη και μετέπειτα εξετάζεται η συνέχιση της λειτουργίας του με φυσικό αέριο.

στ) Σε ότι αφορά στις εγκαταστάσεις ΑΠΕ, όπως ήδη εκτέθηκε στην Ενότητα 2 του παρόντος υπομνήματος, στόχος είναι να παραμείνει η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στο επίκεντρο των ενεργειακών εξελίξεων στη Χώρα και στην μετά λιγνίτη εποχή με επενδύσεις στην πράσινη ενέργεια των Ανανεώσιμων πηγών (βλ. αναλυτικά απόφαση 7/21

Περιφερειακού Συμβουλίου, Παράρτημα Α). Πάγια θέση μας είναι ότι οι σχετικές επενδύσεις πρέπει να γίνονται βάσει ενός ολοκληρωμένου σχεδίου (που θα καθορίζει ζώνες ανάπτυξης ΑΠΕ), διασφαλίζοντας τεκμηριωμένα τις παραγωγικές τάξεις, συνεκτιμώντας τη συνέργεια όλων των επενδύσεων και όχι μεμονωμένα. Απαιτείται παράλληλα, και προωθείται σχετική έρευνα, η μελέτη της επίδρασης κυρίως των Φ.Β. στο μικροκλίμα αλλά και στην υγεία των έμβιων όντων. Ειδικά σε σχέση με το περιεχόμενο του συγκεκριμένου άρθρου, η αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας θεωρείται κρίσιμης σημασίας, ώστε να προστατεύονται οι σημαντικοί φυσικοί πόροι και το παραγωγικό τοπίο, και να διασφαλίζεται η συμβατότητα με τις λοιπές οικονομικές δραστηριότητες, όπως η κτηνοτροφία, ο τουρισμός, η γεωργία, η αλιεία κλπ. (βλ. και ειδικότερες προτεινόμενες κατευθύνσεις στο άρθρο 14 παρακάτω).

ζ) Το άρθρο 155 του Ν. 4759/2020 όρισε τις Ζώνες Απολιγνιτοποίησης κλπ. Σε αυτό το πλαίσιο, στις κατευθύνσεις διαχείρισης των τοπίων με σημαντικά υποβαθμισμένα χαρακτηριστικά (ζώνη εξορύξεων λιγνίτη Εορδαίας), για λόγους πληρότητας, προτείνουμε να περιληφθεί και η άμεση προώθηση της εκπόνησης και έγκρισης των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων εντός των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης, όπως αυτές ορίστηκαν με το άρθρο 155 του Ν. 4759/2020, με σκοπό την υλοποίηση παρεμβάσεων και τη λήψη μέτρων για την εξυπηρέτηση των σκοπών της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης, και με εμπλοκή –θεσμικά– της περιφερειακής και των τοπικών αυτοδιοικήσεων στις οικείες διαδικασίες.

Τέλος, από τη διαδικασία του δημόσιου διαλόγου, σε ο,τι αφορά στα «Οικοσυστήματα ιδιαίτερης οικολογικής αξίας» προέκυψε η πρόταση ενοποίησης της Ζώνης Βόρα-Βεγορίτιδας με την Ζώνη Βιτσιού-Χειμαδίτιδας λόγω της γεωμορφολογίας της περιοχής αναφοράς και της υδάτινης αλληλοσυσχέτισης μεταξύ του συμπλέγματος των τεσσάρων (4) λιμνών του Αμυνταίου, οι οποίες ανήκουν στην ίδια υδρολογική λεκάνη.

Άρθρο 13

Το άρθρο 13 που αναφέρεται στην «Εξειδίκευση κατευθύνσεων για τις Ειδικές Χωρικές Ενότητες και Αναπτυξιακές Ενότητες», κρίνουμε ότι θα έπρεπε να ιδωθεί εκ νέου υπό το πρίσμα των μεταλλαγών και των μετασχηματισμών που αναμένονται στην εποχή της απολιγνιτοποίησης. Ενδεικτικά, όπως τονίσαμε και παραπάνω, η «Ειδική Χωρική Ενότητα ζώνης εξόρυξης λιγνίτη Κοζάνης – Εορδαίας – Φλώρινας» ορίστηκε ως τέτοια λόγω της εξορυκτικής δραστηριότητας στην περιοχή και της λειτουργίας των ΑΗΣ. Ο χαρακτήρας της εν λόγω ζώνης προφανώς πλέον διαφοροποιείται. Όπως σημειώσαμε και παραπάνω, ακόμα και αν για λόγους διευκόλυνσης της ομαλής ολοκλήρωσης του Σχεδίου ΥΑ και της εν τέλει έγκρισής του επιλεγεί να διατηρηθεί ο όρος «ζώνη εξόρυξης λιγνίτη» με την έννοια του ισχυρού «παραδοσιακά» τέτοιου ρόλου, θα πρέπει, ειδικά σε αυτό το άρθρο, να διαφαίνεται η διαφοροποίηση των στοχεύσεων σε σχέση με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα και η διατύπωση κατευθύνσεων που ενισχύουν τις προοπτικές ανάπτυξης στη βάση του νέου παραγωγικού / αναπτυξιακού μοντέλου της Περιφέρειας. Σχετικές αναφορές στα εδάφια του Σχεδίου ΥΑ γίνονται και για αρκετές αναπτυξιακές ενότητες,

που είναι κρίσιμο να επανεξεταστούν και οι σχετικές κατευθύνσεις να επανακαθοριστούν με διαφορετικά κριτήρια από αυτά της ενέργειας και ή/και της γούνας. Στο Παράρτημα Β παρατίθενται συγκεκριμένες προτάσεις από τους Δήμους που συμμετείχαν στο δημόσιο διάλογο. Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και εδώ ότι α) ο Δήμος Βελβεντού επανασυστάθηκε με το [Πρόγραμμα Κλεισθένης Ι](#), το [2019](#), αποτελώντας διακριτό Δήμο από τον Δήμο Σερβίων, και β) ο Δήμος Ορεστίδος μετονομάστηκε το 2013 σε Δήμος Άργους Ορεστικού, και να γίνουν οι αναγκαίες προσαρμογές στα σχετικά εδάφια.

Μετά τα παραπάνω, θα πρέπει κατ' ελάχιστον να απαλειφθούν / αναδιατυπωθούν / τροποποιηθούν τα εδάφια που αναφέρονται στον κλάδο της εξόρυξης λιγνίτη και στη συνέχιση της λειτουργίας της σχετικής δραστηριότητας, και επιπλέον για την Ειδική Χωρική Ενότητα ζώνης εξόρυξης λιγνίτη Κοζάνης – Εορδαίας – Φλώρινας» να δοθεί κατεύθυνση για α) Προτεραιότητα στην προώθηση και ολοκλήρωση του χωρικού σχεδιασμού στο επίπεδο του Τοπικού Πολεοδομικού Σχεδίου, β) Άμεση προώθηση και έγκριση των Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων εντός των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης και γ) Ολοκλήρωση έργων υποδομής και διευθέτηση φορέα για τις αποκαταστάσεις γαιών. Στις Ειδικές Χωρικές Ενότητες όπου αποτυπώνεται μία έμφαση και κυριαρχία του κλάδου της γουνοποιίας θα πρέπει επιπλέον να συμπεριληφθούν κατευθύνσεις για την ενδυνάμωση και άλλων δυνατοτήτων ανάπτυξης, όπως εναλλακτικών μορφών τουρισμού, για παράδειγμα στην Ειδική Χωρική Ενότητα Βούρινου – Ασκίου. Τέλος, σημειώνουμε την έμφαση που δόθηκε από τους εμπλεκόμενους στο δημόσιο διάλογο εκτός από τη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος, και στη δικτύωσή του, τονίζοντας αφενός τη συσχέτιση με ήπιες μορφές τουρισμού και αναψυχής και αφετέρου την προώθηση ειδικών προγραμμάτων διαχείρισης (π.χ. για την προστασία των υδατικών αποθεμάτων που μειώθηκαν από τη λιγνιτική δραστηριότητα).

Σε ότι αφορά στις *Αναπτυξιακές Ενότητες*, οι Δήμοι κατέθεσαν βασικές απόψεις τους στο πλαίσιο του διαλόγου που έλαβε χώρα, οι οποίες συνοψίζονται ακολούθως, και σας παραπέμπουμε στο Παράρτημα Β.

Αναπτυξιακή Ενότητα Κοζάνης:

Στην αναπτυξιακή ενότητα διαφαίνονται προοπτικές στους τομείς της βιομηχανίας και του εμπορίου, της κυκλικής οικονομίας, της έρευνας-καινοτομίας-τεχνολογίας αιχμής, του θεματικού βιομηχανικού-ενεργειακού τουρισμού. Προωθείται η ενίσχυση αστικών υποδομών και η ανάδειξη της Κοζάνης ως «έξυπνη» πόλη, ως κέντρο διοίκησης και επιχειρηματικότητας, κέντρο εμπορίου και διαμετακόμισης για τα Δυτικά Βαλκάνια. Για τις αγροτικές περιοχές δίνεται έμφαση στην έρευνα και καινοτομία στον πρωτογενή τομέα. Ειδικότερες πολιτικές περιλαμβάνουν την αξιοποίηση των ορυκτών πόρων της περιοχής, την ανάπτυξη της παραλίμνιας περιοχής, τον καθορισμό ζωνών ανάπτυξης με συγκεκριμένες δραστηριότητες: ΑΠΕ, αναψυχή, υγεία, βιομηχανία-βιοτεχνία, εκθεσιακή δραστηριότητα, διοίκηση, εκπαίδευση, τουρισμός-πολιτισμός (βλ. αναλυτικότερα απόψεις Δήμου, στο Παράρτημα Β).

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Καστοριάς:

Οι αναπτυξιακές προοπτικές και ο ρόλος της ενότητας σε γενικές γραμμές αποτυπώνονται στο Σχέδιο ΥΑ ως έχει. Κρίνεται, όμως, σκόπιμο να τονιστεί ότι, η Καστοριά οφείλει ταυτόχρονα με τη στήριξη στον κλάδο της γουνοποιίας να αναπτύξει και άλλες δυνατότητες ξεφεύγοντας από το στενό πλαίσιο της «μονοκαλλιέργειας». Η αξιοποίηση της γεωγραφικής της θέσης ως πύλη ανάπτυξης του διαμετακομιστικού εμπορίου, η ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, ο προσδιορισμός της ως χώρος οργανωμένων παραγωγικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η αξιοποίηση του ορυκτού πλούτου, του τουρισμού, της ανάδειξης και αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς συνιστούν βασικούς στόχους του νέου αναπτυξιακού μοντέλου. Σημειώνουμε μόνο ότι, σε αντίθεση με ο,τι αναφέρεται στο σχετικό εδάφιο του Σχεδίου ΥΑ, η Μεσοποταμία δεν αποτελεί κέντρο ανάπτυξης της γουνοποιίας (η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει σχεδόν εκλείψει) αλλά κέντρο αγροτικής ανάπτυξης.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Εορδαίας:

Οι αναφορές που συσχετίζουν τον ρόλο της αναπτυξιακής ενότητας με την παραγωγή ενέργειας και την εξόρυξη λιγνίτη θα πρέπει να αναδιατυπωθούν με βάση τα νέα δεδομένα στην εποχή της απολιγνιτοποίησης. Πέρα από την αναφορά στις δραστηριότητες που σχετίζονται με τον αγροτικό τομέα, έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο νέο αναπτυξιακό ρόλο και στην προοπτική ενίσχυσης του βιώσιμου τουρισμού μέσω ανάπτυξης και προώθησης της πολιτιστικής και βιομηχανικής κληρονομιάς, η οποία μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και την εξωστρέφεια στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου. Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες συνδέονται με κοινωνικές, πολιτιστικές, ιστορικές, αθλητικές και περιβαλλοντικές αξίες της περιοχής, θα αποτελέσει μοχλό στήριξης στο μεταβατικό στάδιο της μεταλιγνιτικής εποχής.

Αναπτυξιακή Ενότητα Δήμου Φλώρινας:

Οι αναφορές που συσχετίζουν τον ρόλο της Φλώρινας με την παραγωγή ενέργειας και την εξόρυξη ορυκτών πόρων θα πρέπει να αναδιατυπωθούν με βάση τα νέα δεδομένα στην εποχή της απολιγνιτοποίησης. Πέρα από τον αγροτικό τομέα και τον τομέα του τουρισμού, που αναμένεται να ενισχυθούν περαιτέρω, ο αναπτυξιακός ρόλος της Φλώρινας θα πρέπει να συνδεθεί με τη δυναμική παρουσία του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα και την περαιτέρω ενδυνάμωσή της, τη θεσμοθετημένη και εν λειτουργία ΒΙ.ΠΕ Φλώρινας και την ύπαρξη του καζίνο. Η αναβάθμιση και ολοκλήρωση σημαντικών μεταφορικών υποδομών στην περιοχή θα αποτελέσει τη βάση για τη βελτίωση της προσβασιμότητας και την υποστήριξη της διασυνοριακότητας της περιοχής. Στα πλεονεκτήματα της ενότητας περιλαμβάνεται το πλούσιο υδάτινο στοιχείο της, με αναφορά στην ύπαρξη δέκα (10) τεχνητών λιμνών και των φραγματικών ταμιευτήρων Τριανταφυλλιάς, Παπαδιάς – Σκοπού, Κολχικής και Παρορίου. Τέλος, τα δύο γεωθερμικά πεδία που υπάρχουν στην περιοχή μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο στον πρωτογενή τομέα όσο και σε άλλες χρήσεις.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Γρεβενών:

Οι αναπτυξιακές προοπτικές και ο ρόλος της ενότητας σε γενικές γραμμές αποτυπώνονται στο Σχέδιο ΥΑ ως έχει: έμφαση στον αγροτικό τομέα και ειδικότερα την κτηνοτροφία,

καθώς και στον τουρισμό, αλλά και στις δραστηριότητες που σχετίζονται με την εξόρυξη ορυκτών πόρων. Επίσης, τα γεωθερμικά πεδία που υπάρχουν μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο στον πρωτογενή τομέα όσο και σε άλλες χρήσεις.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Βοίου:

Δεδομένης της κρίσης του κλάδου της γουνοποιίας, ο Δήμος κρίνεται αναγκαίο να στραφεί παράλληλα προς την ενδυνάμωση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Αμυνταίου:

Δεδομένου ότι πλέον οι παραγωγικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην ενότητα δεν «σχετίζονται κυρίως με την παραγωγή ενέργειας», θα πρέπει να αναδιατυπωθούν οι σχετικές αναφορές. Το παραγωγικό / αναπτυξιακό μοντέλο της περιοχής στη μεταλιγνιτική εποχή θα στραφεί προς την αμπελουργία, τις πολυετείς καλλιέργειες, την οινοποιία και την ενίσχυση του αγροτουρισμού ('Ο Δρόμος του Κρασιού'). Η αμπελουργική δραστηριότητα του Αμυνταίου προσδίδει ιδιαίτερο χαρακτήρα στην ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα, δεδομένης της εκλεκτής ποικιλίας των ΠΟΠ κρασιών αλλά και της αυξανόμενης παραγωγικής και εξαγωγικής δραστηριότητας των οινοποιητικών επιχειρήσεων. Προτείνεται η ενίσχυση της λειτουργίας του Κέντρου Υγείας και των ιαματικών λουτρών, προκειμένου να μπορεί να ανταπεξέλθει στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες λόγω του αγροτουρισμού και του οικολογικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, το πλούσιο υδάτινο περιβάλλον του Δήμου (λίμνες Πετρών, Βεγορίτιδας, Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης) είναι σε θέση να δώσει μια δυναμική ώθηση ανάπτυξης. Ο χαρακτήρας του Φιλώτα (οικιστικό κέντρο 7ου επιπέδου) ως «κέντρο ηλεκτροπαραγωγής», θα πρέπει να αναδιατυπωθεί σύμφωνα με τα όσα σας εκθέσαμε παραπάνω (άρθρο 10).

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Σερβίων-Βελβεντού:

Ο Δήμος Βελβεντού θα πρέπει να αντιμετωπιστεί διακριτά από τον Δήμο Σερβίων, και να αποτελέσει την Αναπτυξιακή Ενότητα Βελβεντού. Οι παραγωγικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην ενότητα σχετίζονται κυρίως με τον αγροτικό τομέα. Κέντρο της Αναπτυξιακής Ενότητας είναι το Βελβεντό που λειτουργεί ως κέντρο διοίκησης, εμπορίου και υπηρεσιών με περιοχή επιρροής το σύνολο της ενότητας (οικιστικό κέντρο 6^{ου} επιπέδου) και των οποίων ο αναπτυξιακός ρόλος είναι στενά συνδεδεμένος με την αγροτική ανάπτυξη και την προώθηση τοπικών προϊόντων ποιότητας, καθώς και με την τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής Πιερίων-Πολυφύτου. Το Βελβεντό παρουσιάζει μεγάλη δυναμική στον αγροτικό τομέα, με εξειδίκευση στην παραγωγή οπωροφόρων και κρασιών, ενώ με την αξιοποίηση της λίμνης Πολυφύτου και του ορεινού όγκου των Πιερίων μπορεί να αποτελέσει και κέντρο τουριστικής ανάπτυξης, με τη συμβολή των ορεινών οικισμών του Δήμου (βλ. απόψεις Δήμου, στο Παράρτημα Β).

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Άργους Ορεστικού (τέως Ορεστίδος):

Η Αναπτυξιακή Ενότητα θα πρέπει καταρχήν να μετονομαστεί σε «Αναπτυξιακή Ενότητα Δήμου Άργους Ορεστικού». Επιπλέον των όσων αναφέρονται στη Σχέδιο ΥΑ, για την περιοχή διαφαίνονται τάσεις ανάπτυξης και εν δυνάμει σημαντική αναπτυξιακή προοπτική και στον τομέα του τουρισμού (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ιαματικός και τουρισμός φύσης).

Ο κάθετος άξονας προς Αλβανία, το διεθνών προδιαγραφών Αεροδρόμιο, το ΒΙ.ΠΑ., το Εκθεσιακό κέντρο της Γούνας, το υδάτινο περιβάλλον του Αλιάκμονα που είναι στην εδαφική περιοχή του Δήμου μπορούν να δώσουν μια δυναμική ώθηση ανάπτυξης και μια νέα προοπτική στην ευρύτερη περιοχή που τείνει οικιστικά προς την πρωτεύουσα Καστοριά.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Δεσκάτης:

Επιπλέον των όσων αναφέρονται στη Σχέδιο ΥΑ, για την περιοχή διαφαίνονται τάσεις ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού, με ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση της τεχνητής λίμνης.

Αναπτυξιακή ενότητα Δήμου Πρεσπών:

Οι αναπτυξιακές προοπτικές και ο ρόλος της ενότητας σε γενικές γραμμές αποτυπώνονται στο Σχέδιο ΥΑ ως έχει. Προτείνεται η αναφορά στον ρόλο της περιοχής ως πύλη εισόδου της χώρας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Επίσης θα πρέπει να δοθεί έμφαση στον ρόλο της τριεθνικής διασυνοριακότητας με τη δημιουργία της Συνοριακής Διάβασης Λαιμού και το τελωνείο Κρυσταλλοπηγής. Τέλος, κρίνουμε σκόπιμο να γίνει αναφορά στη μοναδικότητα του Δήμου Πρεσπών και στον σχεδιασμό της ενίσχυσης του χαρακτήρα του ως τουριστικού, ψυχαγωγικού, αρχαιολογικού, επιστημονικού και οικολογικού πόλου έλξης.

Τέλος, καθώς φορείς κατά το δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε εντόπισαν ορισμένες παραλείψεις, σας τις επισημαίνουμε και παρακαλούμε να τις λάβετε υπόψη.

- Στην Ειδική Χωρική Ενότητα Λιμνών Βεγορίτιδας – Πετρών και στην Ειδική Χωρική Ενότητα Πρεσπών – Πισοδερίου προτείνεται η συμπερίληψη της δυνατότητας ναυταθλητικών εγκαταστάσεων και τόνωσης της αλιείας στην περιοχή των λιμνών.
- Στην Ειδική Χωρική Ενότητα Λιμνών Βεγορίτιδας – Πετρών προτείνεται να συμπεριληφθεί το Νυμφαίο με τις Λίμνες Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης.
- Προτείνεται ο διαχωρισμός της Ειδικής Χωρικής Ενότητας Ανατολικής Κορησού – Ανατολικού και Βόρειου Βιτσίου – Νυμφαίου και Λιμνών Χειμαδίτιδας και Ζάζαρης, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω. Στην κατεύθυνση για στήριξη και προβολή του θερμαλιστικού-ιαματικού τουρισμού προτείνουμε να αναφερθούν οι θερμές ιαματικές πηγές «Μπάνια» Λιμνοχωρίου και οι πηγές του φυσικού ανθρακούχου νερού («Ξινό Νερό»).
- Στην Ειδική Χωρική Ενότητα Πιερίων – Πολυφύτου προτείνεται η ρητή αναφορά στο Τρίγωνο αρχαιολογικών πόλων «Δίον – Βεργίνα – Αιανή».

Άρθρο 14*Α. Μεταφορική υποδομή*

Το άρθρο 14, σε ότι αφορά στη μεταφορική υποδομή, χρήζει προσαρμογών και συμπληρώσεων με βάση τα όσα σας εκθέσαμε στην ενότητα 2 του παρόντος Υπομνήματος και ιδίως με βάση τον στρατηγικό σχεδιασμό μεταφορών της Περιφέρειας (βλ. Παράρτημα Α).

Στις οδικές μεταφορές, είναι κρίσιμη η ολοκλήρωση του κάθετου άξονα Νίκη Φλώρινας – Πτολεμαίδα – Κοζάνη – όρια Ν. Λαρίσης (Εγνατίας οδού - σύνορα Βόρειας Μακεδονίας), η κατασκευή της σήραγγας Κλεισούρας και η ολοκλήρωση του οδικού άξονα Ε65 με έξοδο στο Κηπουρείο, που έχουν δρομολογηθεί. Επιπλέον, τόσο από τα περιλαμβανόμενα στο στρατηγικό σχεδιασμό της Περιφέρειας όσο και από το δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε εντοπίζονται νέες ανάγκες στις μεταφορικές υποδομές, με στόχους α) τη βελτίωση της διεθνούς και εθνικής συνδεσιμότητας και τη στήριξη του τουρισμού, β) τη βελτίωση

οδικών προσβάσεων σε περιοχές με ανεπαρκή προσβασιμότητα και γ) τη βελτίωση του επιπέδου οδικής ασφάλειας. Ενδεικτικά αναφέρονται και σας παραπέμπουμε στα Παραρτήματα Α και Β:

- οδική Κάθετη σύνδεση Δεσκάτης με τον Οδικό Άξονα Ε65 και σύνδεση με Θεσσαλία.
- κατασκευή Επαρχιακής Οδού Καστοριάς - Πτολεμαΐδας μέσω της σήραγγας Κλεισούρας και σύνδεση με Αμύνταιο
- οδικός άξονας σύνδεσης νοτίου τμήματος Περιφέρειας διαμέσου των Πιερίων με την Πιερία
- οδικός άξονας Καταφυγίου – Αγίας Κυριακής και με παράκαμψη προς Ελατοχώρι
- οδικός άξονας Βελβεντού – Δασκίου Ημαθίας μέσω του φράγματος και του ΥΗΣ Πολυφύτου
- τοπικές συνδέσεις που εξυπηρετούν ειδικούς χωρικούς / θεματικούς άξονες, όπως για παράδειγμα η βελτίωση του παραλίμιου δρόμου Πολυφύτου-Ιλαρίωνα, η σύνδεση Νυμφαίου-Πολυκεράσου-Αγ. Αναργύρων, ο οδικός άξονας Φλώρινα-Πισοδέρι-Ανταρτικό-Πρέσπα που χρήζει βελτίωσης (σήραγγα Περβάλι), η Ε.Ο. 15 Διασταύρωση Πρεσπών μέχρι την Επ.Ο Βροντερού-Λαιμού – Λαιμός, καθώς και η ορεινή σύνδεση Γράμμου - Αετομηλίτσας Ηπείρου. Είναι δρόμοι ιδιαίτερου τουριστικού ενδιαφέροντος που αναδεικνύουν περιοχές εξαιρετικού φυσικού κάλλους με έντονο πολιτισμικό χαρακτήρα.

Η βελτίωση σιδηροδρομικών προσβάσεων σε περιοχές με ανεπαρκή προσβασιμότητα αποτελεί βασικό στόχο της στρατηγικής της Περιφέρειας, η οποία θα επιτευχθεί μέσω μιας σειράς έργων, όπως:

- Σιδηροδρομική γραμμή Καλαμπάκα-Δήμητρα-Γρεβενά-Σιάτιστα-Κοζάνη
- Σιδηροδρομική γραμμή Κοζάνη – Σιάτιστα - Άργος Ορεστικό - Αεροδρόμιο Καστοριάς – Αλβανικά σύνορα, για την σύνδεση με Πόγραδετς
- Σιδηροδρομική γραμμή Κοζάνη-Βέροια
- Αναβάθμιση Σιδηροδρομικής γραμμής Φλώρινα-Αμύνταιο-Θεσσαλονίκη με επικαιροποίηση υφιστάμενης μελέτης για ηλεκτροκίνηση
- Εκσυγχρονισμός σιδηροδρομικής γραμμής Φλώρινα-Μοναστήρι
- Σιδηροδρομική γραμμή Φλώρινα-Κρυσταλλοπηγή
- Επανακατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής Κοζάνης -Πτολεμαΐδας

Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η εξυπηρέτηση των ΒΕΠΕ που λειτουργούν και θα λειτουργήσουν στην Περιφέρεια από το σιδηροδρομικό δίκτυο.

Ως σημαντική ανάγκη προκύπτει η σύνδεση της Περιφέρειας με τα λιμάνια Ηγουμενίτσας και Θεσσαλονίκης, με την καλύτερη δυνατή διασυνδεσιμότητα (οδικό, σιδηροδρομικό δίκτυο).

Η βιομηχανική διαφοροποίηση που θα επιχειρηθεί, ως αντιστάθμισμα της βαριάς βιομηχανίας της ΔΕΗ, απαιτεί απαραίτητα μέσο μαζικής μεταφοράς σε λιμάνι. Αυτή η προοπτική είναι στο πλαίσιο μιας γενικότερης πολιτικής για τη Χώρα που θέλει να αξιοποιήσει τη γεωπολιτική της θέση έχοντας τα πλησιέστερα λιμάνια της Ευρώπης προς τη Μέση και Άπω Ανατολή, καθώς και στην Ανατολική Αφρική.

Σε σχέση με τα υδατοδρόμια, σκόπιμο να συμπεριληφθεί στις λίμνες όπου είναι επιθυμητή η διερεύνηση και ενθάρρυνση της δυνατότητας λειτουργίας υδατοδρομίων, εκτός από τις λίμνες Πολυφύτου και Καστοριάς, και στις λίμνες Βεγορίτιδας και Πρεσπών, ή σε όποια άλλη λίμνη προκύπτει αυτή η δυνατότητα, σύμφωνα και με τον στρατηγικό σχεδιασμό μεταφορών της Περιφέρειας, σε συνάφεια με τους όρους και τους περιορισμούς που ισχύουν για τις προστατευόμενες περιοχές.

B. Ενέργεια

Η συγκεκριμένη Ενότητα χρήζει ριζικής αναθεώρησης επειδή:

α) Η σύνταξή του βασίστηκε στην κυριαρχία της παραγωγής ενέργειας με βάση τον λιγνίτη και κατ' επέκταση στη λειτουργία των ΑΗΣ. Ως εκ τούτου αναφορές σε δημιουργία νέων ΑΗΣ ή αξιοποίηση του ΤΑΡ για την υποστήριξή τους θα πρέπει να απαλειφθούν / τροποποιηθούν.

β) Η συνέχιση της τηλεθέρμανσης δεν θα βασίζεται πλέον στον λιγνίτη αλλά στο φυσικό αέριο. Σας παραπέμπουμε στο σχετικό υπόμνημα του Παραρτήματος Γ, στα ήδη αναφερόμενα στο άρθρο 7 του παρόντος, και επιπλέον σας επισημαίνουμε τα ακόλουθα σε ότι αφορά το φυσικό αέριο και την τηλεθέρμανση που κρίνουμε σκόπιμο να ενσωματωθούν στο Σχέδιο ΥΑ:

- Απαιτείται η διασφάλιση της λειτουργίας των τηλεθερμάνσεων στη Δυτική Μακεδονία και μετά την παύση λειτουργίας των υφιστάμενων λιγνιτικών μονάδων της περιοχής.
- Αναπτύσσεται δίκτυο διασυνδέσεων των τηλεθερμάνσεων των τριών πόλεων, το οποίο συνδέεται με τα βασικά σημεία παραγωγής θερμικής ενέργειας.
- Διαμορφώνονται δύο βασικά σημεία παραγωγής θερμικής ενέργειας (ΑΗΣ Καρδιάς, Πτολεμαΐδα 5) και εξασφαλίζονται οι αναγκαίες εφεδρείες.
- Κατασκευάζεται με ευθύνη του ΔΕΣΦΑ αγωγός υψηλής πίεσης φυσικού αερίου που θα τροφοδοτεί τις νέες εγκαταστάσεις παραγωγής θερμικής ενέργειας στον ΑΗΣ Καρδιάς, ο οποίος θα διασυνδεθεί στο βασικό Σύστημα του ΕΣΦΑ και θα αξιοποιηθεί και για τις ευρύτερες ανάγκες ανάπτυξης της περιφέρειας.
- Ήδη δρομολογούνται να λειτουργήσουν δίκτυα Φ.Α. για θέρμανση στη Φλώρινα, όπου η παροχή θα είναι από την έξοδο του ΤΑΡ στη θέση Περδίκκας, σε Καστοριά, Μανιάκι, Άργος Ορεστικό, όπου η παροχή θα είναι από την έξοδο του ΤΑΡ στη θέση Ποριά, και σε Γρεβενά και Δεσκάτη με μεταφορά LNG.

Επιπλέον, από το δημόσιο διάλογο προέκυψε η ανάγκη επέκτασης του δικτύου φυσικού αερίου και σε άλλους Δήμους της Περιφέρειας, στο πλαίσιο της ισόρροπης ανάπτυξης μεταξύ των επιμέρους περιοχών της.

γ) Με βάση τα νέα δεδομένα και προοπτικές στη μεταλιγνιτική εποχή, η ανάπτυξη των ΑΠΕ αναμένεται να είναι έντονη, καθώς βασικό στόχο αποτελεί η στροφή προς «πράσινες» ενέργειες. Υπό αυτό το πρίσμα, σε ότι αφορά στη δημιουργία φωτοβολταϊκών (αλλά ισχύει και για τα αιολικά) συστημάτων, προφανώς η αναφορά ότι αυτά θα πρέπει να δημιουργούνται σε περιοχές άγονες ή μη υψηλής παραγωγικότητας, με μικρή επίπτωση στην αισθητική του τοπίου και με ευχέρεια διασύνδεσης με το δίκτυο, μας βρίσκει σύμφωνους. Τονίζουμε όμως επιπλέον τα εξής (βλ. και Ενότητα 2 του παρόντος υπομνήματος):

- Απαιτείται η διαμόρφωση ενός συνολικού σχεδίου ανάπτυξης των ΑΠΕ στην Περιφέρεια, με καθορισμό επενδυτικών ζωνών και με αξιολόγηση της φέρουσας ικανότητας, ώστε να προστατεύονται οι σημαντικοί φυσικοί πόροι και το παραγωγικό τοπίο, και να διασφαλίζεται η συμβατότητα με τις λοιπές οικονομικές δραστηριότητες, όπως η κτηνοτροφία, ο τουρισμός, η γεωργία, η αλιεία κλπ.
- Η ανάπτυξη των ΑΠΕ θα πρέπει να συνοδεύεται από μηχανισμούς οικονομικής ανταποδοτικότητας προς την τοπική κοινωνία ή/και επανεπένδυσης στην περιοχή προς δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Τέλος, από τον δημόσιο διάλογο προέκυψε η ανάγκη να ενσωματωθούν στις σχετικές κατευθύνσεις α) η δυνατότητα δημιουργίας μικρών υδροφραγμάτων στους χείμαρρους του ορεινού όγκου των Πιερίων, β) η καύση υπολειμμάτων ανακύκλωσης –SRF (Solid Recovered Fuel) στην προώθηση συστημάτων βιομάζας/βιοαερίου, γ) εκμετάλλευση του υδάτινου δυναμικού του Ποταμού Αλιάκμονα για την παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας και δ) η ενεργειακή αξιοποίηση Αστικών Στερεών Αποβλήτων (Α.Σ.Α.).

Γ. Περιβαλλοντικές υποδομές

Στις κατευθύνσεις για τις υποδομές ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης απορριμμάτων θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΟΣΔΑ) Δυτικής Μακεδονίας. Το ΟΣΔΑ περιλαμβάνει δώδεκα (12) εγκαταστάσεις (βλ. Παράρτημα Γ, ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ):

- Δέκα (10) περιφερειακές Τοπικές Μονάδες Διαχείρισης Απορριμμάτων (ΤΜΔΑ) στις περιοχές Αμυνταίου, Βοΐου, Γρεβενών, Δεσκάτης, Εορδαίας, Καστοριάς, Κοζάνης, Σερβίων, Τσοτυλίου και Φλώρινας,
- Την Κεντρική Εγκατάσταση Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (ΚΕΟΔ) και
- Τον Χώρο Διάθεσης Βιομηχανικών Αποβλήτων (ΧΔΒΑ)

Η ΔΙΑΔΥΜΑ ΑΕ, που είναι ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Απορριμμάτων (ΦοΔΣΑ) της Δυτικής Μακεδονίας (σύμφωνα με το παραπάνω Παράρτημα) έχει προχωρήσει σε

ενέργειες για τη δημιουργία Πάρκου Κυκλικής Οικονομίας, και το οποίο κρίνεται σκόπιμο να συμπεριληφθεί στη συγκεκριμένη ενότητα του Σχεδίου ΥΑ.

Επιπλέον, από το δημόσιο διάλογο προέκυψε ως κατεύθυνση η δημιουργία χώρων απόθεσης αποβλήτων εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) σε κάθε Δήμο της Περιφέρειας και σημειώθηκε η ύπαρξη σημαντικού επενδυτικού ενδιαφέροντος για μονάδες ανακύκλωσης υλικών κατεδαφίσεων. Οι προοπτικές αυτές κρίνουμε σκόπιμο να αποτυπωθούν στο σχέδιο ΥΑ.

Άρθρο 15

Σε ότι αφορά στο άρθρο 15 θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι οι εισαγωγικές παράγραφοι που αναφέρονται στην ενδεικτική οριοθέτηση των ευρέων ζωνών ανάπτυξης του πρωτογενούς, του δευτερογενούς και του τριτογενούς τομέα και στο μη αποκλειστικό τους χαρακτήρα είναι ιδιαίτερα σημαντικές, διότι παρέχουν μια ευελιξία που μπορεί να αντιμετωπίσει σε κάποιο βαθμό τις νέες ανάγκες και προοπτικές που αναδύονται στην εποχή της μεταλιγνιτοποίησης και στις μεταλλαγές του παραγωγικού και αναπτυξιακού προτύπου. *«Ο μη αυστηρός καθορισμός αυτών των ζωνών ανάπτυξης παρέχει την ευχέρεια δυναμικής εξέλιξης τόσο μεμονωμένων όσο και συνδυασμένων δραστηριοτήτων, δημιουργώντας έτσι θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα στην Περιφέρεια».*

A. Ευρείες ζώνες ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα

Στο παραπάνω πλαίσιο, οι γενικές κατευθύνσεις που περιλαμβάνονται στο άρθρο για τον πρωτογενή τομέα αποτυπώνουν αυτό το ζητούμενο πλαίσιο ευελιξίας, ώστε ο χωροταξικός σχεδιασμός να μην αποτελεί τροχοπέδη για μελλοντικές επενδύσεις.

Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, παρακαλούμε να διερευνήσετε τη συμπερίληψη των ακόλουθων κατευθύνσεων, που προέκυψαν ως ζητούμενο κατά το δημόσιο διάλογο που διενεργήθηκε:

Στις ζώνες ανάπτυξης της γεωργίας:

- Καθετοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής και της δημιουργίας ποιοτικών τοπικών αλυσίδων αξίας με εξαγωγική δραστηριότητα.
- Αποκατάσταση και ανάπτυξη των αναγκαίων υποδομών υποστήριξης του πρωτογενούς τομέα (φράγματα, αρδευτικό, αναδασμοί, ερευνητικοί σταθμοί)

Στις ζώνες κτηνο/πτηνοτροφίας:

- Ολοκλήρωση των διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης και προώθηση της άσκησης εκτατικής κτηνοτροφίας.

B. Ευρείες ζώνες ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα

Η ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα αποτελεί μείζων αναπτυξιακό στόχο για την Περιφέρεια στην μεταλιγνιτική εποχή, και μπορεί να αποτελέσει έναν βασικό πυλώνα για τη δίκαιη μετάβαση και την ισόρροπη ανάπτυξη του συνόλου της Περιφέρειας, που θα υποστεί τις επιπτώσεις της απολιγνιτοποίησης.

Σε αυτό το πλαίσιο και σε ότι αφορά τις ζώνες ανάπτυξης της βιομηχανίας-βιοτεχνίας και αποθήκευσης-χονδρεμπορίου, δύο είναι τα βασικά ζητήματα για την Περιφέρεια:

α) Η ενεργοποίηση, ο εκσυγχρονισμός, η αναβάθμιση, η ολοκλήρωση υποδομών στους θεσμοθετημένους και υπό θεσμοθέτηση υποδοχείς, κάτι που αποτυπώνεται σαφέστατα στο Σχέδιο ΥΑ.

β) Η διασφάλιση των προϋποθέσεων ανάπτυξης αυτής της δραστηριότητας στο σύνολο της Περιφέρειας, με τους όρους προστασίας και διαφύλαξης των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος. Να σας ενημερώσουμε ότι η Περιφέρεια, την τρέχουσα περίοδο, σε συνεργασία με τους Δήμους και τις αρμόδιες υπηρεσίες, διερευνά, καταγράφει και εν συνεχεία θα καταλήξει σε χώρους καταρχήν κατάλληλους για υποδοχή δραστηριοτήτων δευτερογενούς τομέα. Διαφαίνεται μια τέτοια προοπτική στον άξονα Φλώρινα-Κοζάνη, επιπλέον των όσων αναφέρονται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου Β.2. Για μια πρώτη προσέγγιση της αναφερόμενης παραπάνω καταγραφής, σας παραπέμπουμε στο Παράρτημα Α.

Σε ότι αφορά στις ζώνες εξόρυξης, ισχύουν όσα ήδη έχουμε αναφέρει και προηγούμενα σε σχέση με την εξόρυξη λιγνίτη που δεν θα αποτελεί κυρίαρχη δραστηριότητα στο άμεσο μέλλον. Αν και δεν αναφέρεται ονομαστικά ο λιγνίτης, σε αρκετά εδάφια της ενότητας προκρίνεται άρρητα η δραστηριότητα της εξόρυξης έναντι άλλων δραστηριοτήτων σε περίπτωση συγκρούσεων χρήσεων γης, όπως και η επέκτασή της σε περιοχές ακόμα και εκτός των υφιστάμενων ζωνών εκμετάλλευσης. Οι σχετικές αναφορές / κατευθύνσεις θα πρέπει να αναδιατυπωθούν καταρχήν με δεδομένο ότι μεγάλο μέρος των οριζόμενων ζωνών εξόρυξης εμπίπτουν στις Ζώνες Απολιγνιτοποίησης στις οποίες δημιουργείται ένα χωρικό και κοινωνικο-οικονομικό με βασικούς στόχους, μεταξύ άλλων: «την αναδιάρθρωση της παραγωγικής ενεργειακής δραστηριότητας και την «ανασυγκρότηση» και ανασχεδιασμό των επιχειρηματικών προοπτικών ανάπτυξης των τριών τομέων παραγωγής (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής) και την αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης της περιοχής από τις επιπτώσεις της εξόρυξης του λιγνίτη και της λειτουργίας των ΑΗΣ, τόσο στα φυσικά και ανθρωπογενή της συστήματα όσο και στο τοπίο» (βλ. ΣΔΑΜ). Επομένως, το να εξακολουθήσει να αναφέρεται η πρόκριση της εξόρυξης έναντι άλλων δραστηριοτήτων, τουλάχιστον αντιβαίνει στη λογική της πολιτικής απολιγνιτοποίησης. Το ζητούμενο κατά την πρόθεσή μας είναι η ανάδειξη των δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσω της αξιοποίησης άλλων -πέρα του λιγνίτη- ορυκτών πρώτων

υλών και η διασφάλιση, μέσω του χωρικού σχεδιασμού, μιας ευρύτητας στις δυνατότητες αξιοποίησης και ανάπτυξης αυτών των περιοχών (δευτερογενής, τριτογενής τομέας).

Γ. Ευρείες ζώνες ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα

Σε ότι αφορά στις ζώνες αστικών δραστηριοτήτων κρίνεται σκόπιμο να γίνουν ορισμένες προσθήκες και τροποποιήσεις επειδή:

α) Δεν υφίσταται πλέον το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Μακεδονίας ως διακριτό ίδρυμα από το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Οι σχετικές αναφορές θα πρέπει να αναδιατυπωθούν σε όλα τα σημεία της ΥΑ που τυχόν αναφέρεται.

β) Κρίνουμε σκόπιμο να γίνει ρητή αναφορά στο Επιχειρηματικό Πάρκο Καινοτομίας στο χώρο του ΒΙΟΠΑ Κοζάνης.

γ) Η αναφορά στην κατασκευή κτιριακού συγκροτήματος του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας δεν επαρκεί για να καλύψει όλους τους σχεδιασμούς που δρομολογούνται, όπως: i) Το πεδίο ενεργειακής έρευνας και τεχνολογίας (ΠΕΝΕΤ) που προβλέπεται και από το master plan – ΣΔΑΜ, για την ανάπτυξη νεοφυών επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων που θα εστιάζουν σε νέες τεχνολογίες ενέργειας (π.χ. ηλεκτροκίνηση, εναλλακτικά καύσιμα, αποθήκευση) και ii) Χωρικές παρεμβάσεις στις υποδομές του πανεπιστημίου σε Καστοριά, Φλώρινα και Πτολεμαΐδα.

δ) Η αύξηση της ελάχιστης απαιτούμενης επιφάνειας γηπέδου σε δεκαπέντε (15) στρέμματα για τη σημειακή χωροθέτηση τουριστικών καταλυμάτων σε εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών περιοχές, συνιστά δυσμενή παράγοντα για την ανάπτυξη του κλάδου σε μία εποχή που αναζητούνται νέες αναπτυξιακές διαδρομές και στοιχεία περιφερειακής ανθεκτικότητας. Κρίνεται απαραίτητο να απαληφθεί ο εν λόγω περιορισμός σε σχέση με την αρτιότητα και η χωροθέτηση των τουριστικών καταλυμάτων να διέπεται από τις κείμενες διατάξεις για την εκτός σχεδίου δόμηση. Άλλωστε, η θέσπιση μέγιστης πυκνότητας (κλίνες / στρέμμα) αρκεί για να διασφαλιστεί ο χαρακτήρας μιας ήπιας τουριστικής ανάπτυξης, όπως φαίνεται να προωθείται εν προκειμένω.

Σε ότι αφορά στις ζώνες τουριστικής ανάπτυξης οι οποίες αναπτύσσονται σε περιοχές με αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, στις οποίες υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης ήπιων μορφών τουρισμού, θα πρέπει να συμπληρωθεί, παράλληλα με την πόλη της Καστοριάς, και η παραλίμνια περιοχή της λίμνης της Καστοριάς.

Τέλος, θέτουμε υπόψη σας ότι από το δημόσιο διάλογο (βλ. Παράρτημα Β) προέκυψαν ως προτάσεις α) η αναφορά στα σχετικά εδάφια (ζώνες ανάπτυξης πρωτογενούς) στην παραλίμνια ζώνη Καστοριάς όπου είναι αναπτυγμένες σε μεγάλη έκταση καλλιέργειες (μήλα, αμπέλια, φασόλια, πατάτες κλπ.), ενώ ενδείκνυται η ανάπτυξη επενδύσεων εκτροφής βουβαλιών, β) η εξέταση χωροθέτησης ειδικών οικονομικών ζωνών στον Δήμο Καστοριάς όπου θα αναπτύσσονται παραγωγικές δραστηριότητες, όπως εκτροφεία, γουνοποιία, τουρισμός, υπηρεσίες, logistics κλπ., γ) η δημιουργία Ζωνών Επιχειρηματικότητας στην ανατολική είσοδο της Πτολεμαΐδας, γύρω από τον ανισόπεδο κόμβο, με ειδικούς όρους δόμησης και χρήσεις γης, δ) η συμπερίληψη στις ζώνες τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής των Κορσεσείων, ο Νεολιθικός Λιμναίος οικισμός στο

Δισπηλιό και εν γένει οι παραλίμνιες περιοχές της Καστοριάς, ε) η κατασκευή αγωνιστικής πίστας μηχανοκίνητου αθλητισμού στο Δήμο Άργους Ορεστικού και στ) η επέκταση της μαθητικής εστίας στην περιοχή του Δήμου Γρεβενών.

Άρθρο 16

Στο άρθρο 16 θα πρέπει καταρχήν να αντικατασταθεί η αναφορά στον Ν. 2742/1999 από τον Ν. 4759/2020.

Πρότασή μας είναι να περιληφθεί στους βασικούς αναπτυξιακούς στόχους σχετικά με τις ΠΟΑΠΔ, η προώθηση πράσινων τεχνολογιών στις επιχειρήσεις, μέσω ειδικών κινήτρων. Επιπλέον, κρίνουμε σκόπιμο να συμπεριληφθεί στα κριτήρια για τη χωροθέτηση των ΠΟΑΠΔ η συμφωνία με τη νομοθεσία για τις προστατευόμενες περιοχές και τη βιοποικιλότητα (Παράρτημα Γ).

Για επιπλέον ενδεικτικές ΠΟΑΠΔ, σας παραπέμπουμε στο Παράρτημα Β, όπου Δήμοι που συμμετείχαν στο δημόσιο διάλογο προτείνουν τη συμπερίληψη επιπλέον ΠΟΑΠΔ στο σχετικό εδάφιο του άρθρου, όπως συγκεκριμένα:

- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα (με εξειδίκευση στα δασικά προϊόντα) στην περιοχή του Βελβεντού και του Γράμμου.
- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα (με εξειδίκευση στα μήλα) στην παραλίμνια περιοχή της Καστοριάς
- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα που να αφορά τα φασόλια (πλακέ, γίγαντες, ελέφαντες Καστοριάς) στην Π.Ε. Καστοριάς
- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα (με εξειδίκευση στην αμπελουργία) στην περιοχή του Αμυνταίου.
- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα (με εξειδίκευση στην φασολοκαλλιέργεια) στην περιοχή των Πρεσπών.
- ΠΟΑΠΔ πρωτογενούς τομέα (με εξειδίκευση στην καλλιέργεια κόκκινης πιπεριάς) στην περιοχή της Φλώρινας.

Άρθρο 17

Στο άρθρο 17 προκύπτει ανάγκη τροποποιήσεων στο πρώτο εδάφιο που αφορά τη ζώνη εξόρυξης λιγνίτη, με βάση αφενός τα όσα ήδη σας εκθέσαμε και αφετέρου τα αναφερόμενα στο άρθρο 18 παρακάτω.

Σημειώνουμε, επίσης, ότι εκ παραδρομής στο συγκεκριμένο άρθρο σε ότι αφορά στη Ζώνη Πρεσπών – Πισοδερίου – Δυτικού Βιτίσιου – Κορεστειών αναφέρονται μόνο τα φασόλια Πρεσπών και όχι τα φασόλια Καστοριάς. Για την ίδια Χωρική Ενότητα προτείνεται να συμπεριληφθεί η προστασία του περιβάλλοντος στις επιδιώξεις εφαρμογής του ολοκληρωμένου προγράμματος μέτρων και έργων για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και του τοπίου, παράλληλα με την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης της περιοχής, την πληθυσμιακή αναζωογόνηση και εν γένει τη διαχείριση της περιοχής.

Άρθρο 18

Σε όλο το άρθρο και όπου αλλού αναφέρεται θα πρέπει να αντικατασταθεί ο όρος «ΤΧΣ» από το ορθό πλέον «ΤΠΣ και να αναφερθούν τα ΕΠΣ στους τύπους σχεδίων (μαζί δηλαδή με τα ΤΠΣ/ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ) για τα οποία ισχύουν οι προβλεπόμενες στο άρθρο γενικές κατευθύνσεις. Ιδιαίτερη μνεία θεωρούμε πως πρέπει να γίνει στα ΕΠΣ εντός των Ζωνών Απολιγνιτοποίησης (άρθρο 155 του Ν. 4759/2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε': ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

Με αφορμή το Πρόγραμμα Δράσης στο οποίο καταλήγει το Σχέδιο ΥΑ, θέτουμε υπόψη σας συγκεκριμένες προτάσεις των φορέων που συμμετείχαν στο δημόσιο διάλογο, και παρακαλούμε να τις λάβετε υπόψη.

- Μελέτη χωρικής αναγνώρισης και τεκμηρίωσης των εδαφικών ζωνών ορυκτού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας
- Μελέτη οριοθέτησης άκτιας και παράκτιας ζώνης λιμνών
- Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες λιμνών
- Μελέτες και κατασκευή των έργων υποδομής για την ολοκλήρωση των υπό εξέλιξη μετεγκαταστάσεων οικισμών όπως διαμορφώνεται στο πλαίσιο της διαδικασίας απολιγνιτοποίησης
- Αξιοποίηση των γεωθερμικών πεδίων στις Π.Ε. Φλώρινας και Γρεβενών με εφαρμογές στον αγροτικό τομέα
- Εκπόνηση Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων εντός των Ζωνών απολιγνιτοποίησης
- Εκπόνηση Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου περίξ της λίμνης Πολυφύτου
- Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας της Καστοριάς από τις συνέπειες της κρίσης του γουνοποιητικού κλάδου

- Αναβάθμιση των υποδομών του ΚΕΦΙΑΠ Άργους Ορεστικού, ΚΑΦΚΑ Αμυνταίου και ιαματικών πηγών
- Κατασκευή οδού σύνδεσης Αμυνταίου με σήραγγα Κλεισούρας στη θέση Βαρικό
- Ε.Ο. 15 Διασταύρωση Πρεσπών μέχρι την Επ.Ο Βροντερού-Λαιμού – Λαιμός
- Κατασκευή νέας σιδηροδρομικής γραμμής ΒΙ.ΠΕ. Φλώρινας-ΣΣ Ιτιάς, με στόχο τη σύνδεση του επιχειρηματικού πόλου της Π.Ε. Φλώρινας στο εθνικό και διακρατικό σιδηροδρομικό δίκτυο
- Αντιμετώπιση των καθιζήσεων των οικισμών
- Δημιουργία διαδρομής δικτύωσης των φραγμάτων και των λιμνών από Ασώματα, Σφηκιά, Πολύφυτο και Ιλαρίωνα
- Αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Κοζάνης
- Αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Γρεβενών
- Αναβάθμιση του Γενικού Νοσοκομείου Φλώρινας
- Δημιουργία Κέντρου Υγείας Πρεσπών
- Αναβάθμιση Κέντρου Υγείας Αμυνταίου
- Ανάδειξη των ιαματικών πηγών της Κιβωτού Γρεβενών
- Δημιουργία Μουσείου στην πόλη του Αμυνταίου
- Αναβάθμιση του Μουσείου της Φλώρινας
- Ανάδειξη Παλαιοντολογικού και Ιστορικού Μουσείου Πτολεμαΐδας, ανάδειξη Ανθρωπολογικού Μουσείου Περδίκκα και κατασκευή Μουσείου Λιγνίτη εντός του ΒΙΟΠΑ Πτολεμαΐδας, στη χαρακτηρισμένη ως μουσική ζώνη
- Δημιουργία αστρονομικού πάρκου του Όρλιακα
- Χωροθέτηση χώρου παλαιοντολογικών ανασκαφών στη Μηλιά
- Αξιοποίηση γεωθερμικού πεδίου στη θέση «Γιάτσοβο»
- Ανάπτυξη και λειτουργία έργων για τη δημιουργία Εθνικού Πόλου Ενεργειακών Εφαρμογών στο Δήμο Κοζάνης (Κέντρο Διάδοσης Τεχνολογίας – «Τεχνόπολις», Ενεργειακή κατασκήνωση)
- Δημιουργία Επιχειρηματικού Πάρκου Καινοτομίας στο χώρο του ΒΙΟΠΑ Κοζάνης
- Βελτίωση και εκσυγχρονισμός οδικής αρτηρίας Δεσκάτης – Γρεβενών.
- Δημιουργία ΒΙΟ.ΠΑ. στην Π.Ε. Γρεβενών

- Δημιουργία οδικού άξονα σύνδεσης με νομό Λαρίσης (μέσω Δεσκάτης) και Τρικάλων
- Κατασκευή της νοτιοανατολικής και της νοτιοδυτικής παράκαμψης της Κοζάνης και της οδού σύνδεσης της Κοζάνης με το αεροδρόμιο
- Μελέτη για τη βελτίωση υποδομών και την εναλλακτική χρήση του Χιονοδρομικού Κέντρου Βασιλίτσας σε περιόδους χωρίς χιονόπτωση και διερεύνηση της δυνατότητας ίδρυσης αθλητικού μουσείου Ορειβασίας και Χιονοδρομίας
- Εκπόνηση Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου για το Εθνικό Χιονοδρομικό Κέντρο Βασιλίτσας
- Αναβάθμιση Χιονοδρομικού Κέντρου Βίγλας-Πισοδερίου
- Μελέτη για τη διερεύνηση της σκοπιμότητας Χιονοδρομικού Κέντρου και ήπιων τουριστικών επεμβάσεων στον Γράμμο

4. Επίλογος

Η έγκριση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας είναι αδιαμφισβήτητα αναγκαία, προκειμένου να διαμορφωθεί το πλαίσιο για ισόρροπη, βιώσιμη και ανθεκτική ανάπτυξη και οργάνωση. Ταυτόχρονα, όμως, οι νέες συνθήκες που διαμορφώνονται ως απόρροια του στόχου της απολιγνιτοποίησης, καθιστούν σαφές ότι οι όποιες προοπτικές και κατευθύνσεις δεν μπορούν να βασίζονται σε μοντέλα παραγωγής και ανάπτυξης που καταγράφηκαν και αξιολογήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια. Η κρισιμότητα ενός σύγχρονου και προσαρμοσμένου στις σημερινές ανάγκες και απαιτήσεις σχεδιασμού αναδεικνύεται και από την σημαντική και ουσιαστική συμμετοχή των φορέων που ενεπλάκησαν στο δημόσιο διάλογο που επέλεξε να διεξάγει η περιφερειακή αρχή. Ευελπιστούμε ότι η θέση μας για την ανάγκη ενημέρωσης του Σχεδίου ΥΑ τεκμηριώθηκε επαρκώς με βάση τα όσα σας εκθέσαμε στο παρόν υπόμνημα και παρακαλούμε για τις ενέργειές σας. Ευελπιστούμε σε έναν χωροταξικό σχεδιασμό για την Περιφέρειά μας που να είναι βιώσιμος, ρεαλιστικός, δίκαιος και εφαρμόσιμος. Στο πλαίσιο αυτό σας καλούμε να μεριμνήσετε ιδιαίτερα για την απεικόνιση των επιδιωκόμενων αλλαγών όχι μόνο στο λεκτικό της ΥΑ που θα εγκριθεί, αλλά και στους Χάρτες που θα την συνοδεύουν, ώστε να συμπεριλάβουν τα νέα δεδομένα και κατευθύνσεις, να διασφαλιστεί η εφαρμοσιμότητα του σχεδιασμού στο επίπεδο των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων και να αποφευχθούν προβλήματα σχετικά με την εναρμόνιση μεταξύ σχεδίων διαφορετικών επιπέδων σχεδιασμού.

Κλείνοντας, θα θέλαμε να τονίσουμε την πεποίθησή μας ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός θα πρέπει να δημιουργεί τις προϋποθέσεις ανάπτυξης και εξόδου από την «κρίση» (ως απόρροια της απολιγνιτοποίησης) στο σύνολο της Περιφέρειας, και όχι μόνο στις θεσμικά οριζόμενες ως Ζώνες Απολιγνιτοποίησης. Το Σχέδιο ΥΑ που θα εγκριθεί είναι κρίσιμο

αφενός να περιλαμβάνει όρους και προϋποθέσεις για τον σχεδιασμό χωροθέτησης εκτεταμένων επεμβάσεων (π.χ. εγκαταστάσεις ΑΠΕ) και αφετέρου να χαρακτηρίζεται από ευελιξία σε ότι αφορά στους μετέπειτα σχεδιασμούς, εκείνους που θα λάβουν χώρα στο επίπεδο των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (αλλά και των Ειδικών κατά περίπτωση). Σε όλα τα προηγούμενα διεκδικούμε την ουσιαστική συμμετοχή μας στις σχετικές διαδικασίες, μέσω ενός κατάλληλου συστήματος διακυβέρνησης. Τέλος, κρίνουμε σκόπιμη τη δημιουργία ενός παρατηρητηρίου παρακολούθησης της εφαρμογής του σχεδιασμού, αξιολόγησής της, μέσω ενός συστήματος δεικτών, και επαναπροσδιορισμού στόχων ή διενέργειας διορθωτικών κινήσεων.